Anul IV. Nr. 1 Ianuarie—Martie 1932.

P II
6

ARHIVELE BASARABIEI

REVISTĂ DE ISTORIE ȘI GEOGRAFIE

A

MOLDOVEI DINTRE PRUT ȘI NISTRU

Sub conducerea d-lor
T. G. BULAT și C. N. TOMESCU
Profesori universitari

Incepînd cu acest număr, revista apare cu sprijinul moral și material al p. s. episcop VISARION al Hotinului.

...LIOTECA ...MENTARĂ
...-Piatra Neamț
N-. 24.696

CHIȘINĂU
Tipografia Eparhială „Cartea Românească"
1 9 3 2.

Anul IV. Nr. 1 Ianuarie—Martie 1932

Arhivele Basarabiei

REVISTĂ DE ISTORIE ŞI GEOGRAFIE
A
MOLDOVEI DINTRE PRUT ŞI NISTRU

Farmacişti şi medici, la începutul veacului al XIX, în Ţările Române

de *T. G. BULAT*

Prin contribuţiile ce le aducem aci, întregim ştirile, ce ni s'au dat asupra capitolului sănătăţii publice, de către d-nii doctori Gomoiu, Bologa, Petrescu, de d-l I. C. Filitti şi alţii. Ele ne sunt bine venite în această vreme, când se pare că o atenţie deosebită se dă istoriei medicinei în ţările noastre.

Actele ce le dăm mai la vale conţin ştiri despre medici, dar şi despre farmacişti dela sfârşitul veacului al XVIII şi începutul celui de al XIX. Ele ne dovedesc cum în Moldova ajutorul ne-a venit prin oameni de neam german, în opoziţie cu ceia ce s'a spus de d-l d-r Bologa, că adică, o contribuţie macedoneană, din sud deci, cu aceiaşi formaţie ştiinţifică germană, ni-a sosit pentru Muntenia. Alăturea de un doctor Metz, un Plusc, un Lorenţ, un Smilţ, ca şi un farmacist Telman, evident de origină germană, găsim un Moscu, un Efstafi, un Samurcaş, un Filitti, un Darvari, un Caracaş, ca să nu uităm pe un Caloian, cît şi pe farmacistul Constantin Lambrino vizibil originari din sudul Dunării. In epoca stăpânirii ruseşti, din 1806—12, adică în vremea, din care apar mărturiile noastre, găsim şi medici aduşi de ocupanţi. Aceştia găsiau timp, ca pe lângă slujba lor militărească, să dea ajutor şi populaţiei, sau cel puţin să-şi justifice plata oferită cu oarecare largheţă de Divan. Din categoria aceasta au fost un Ivan Andreevici Firih, un Mazarovici şi alţii. Printre farmacişti apare un rus Luca Nicolaevici Italinitchi, care fusese la spitalul sf. Spiriron şi un Thomas Nerantz, supus francez, cu întreaga lui companie, care după ce furnizase o însemnată cantitate de medicamente armatei ruseşti, întâmpina mari greutăţi, pentru a-i fi achitate.

Nu se poate uita deasemenea, că Iaşul îşi asigurase asistenţa

BIBLIOTECA
JUDEŢEANĂ
NEAMŢ
Fond „G.T.K."
P. II. 6

şi a două moaşe, ambele, după nume, streine : Eliza Oneh şi Loiza Riceli. Actele noastre conţin, în afară de alte amănunte interesante şi contractele încheiate de Eforia spitalelor cu o parte din medicii amintiţi. Unii din ei erau de multă vreme în serviciul românesc al sănătăţii publice, cum este cazul doctorului Metz din Focşani, care pare să fie aceiaşi persoană cu «doftorul Med»[1] din Iaşi. Cererea doctorilor «Stadsphysici», Filitti, Darvari şi Caracaş ne arată de asemenea, că ei slujeau în Bucureşti, la 1811, de aproape un sfert de veac. In acelaş an 1811, se mai afla la Bucureşti şi un chirurg Kraus. Şi la Iaşi se căuta un doctor «spre anatomia bolnavilor», deci tot un chirurg. In Bucureşti se mai afla şi medicul agenţiei austriace Killian, care fixa cu Filitti şi Darvari preţul produselor farmaceutice cât şi controlul falşilor medici. Pe la târguri ca Galaţi, Botoşani, Roman locuitorii singuri erau ţinuţi să-şi găsească şi aducă «doftori». La Focşani se lăsase pentru plata medicului venitul vatăşiei de harabagii, care se ridica până la 1500 lei anual. Intr'un cuvânt se constată din datele înfăţişate aci, o grijă atentă pentru sănătatea trupească a poporului, ceea ce constituie încă o probă de îndrumare, spre calea civilizaţiei, a acestei naţii atât de greu încercată în sforţările ei spre mai bine.

I.[2]

Cătră Ex-sa... Serghie Serghievici Cuşnicov dela Divanu Cnejii Moldoviei

Inţălegându-se cele cuprinsă pentru jaloba ce au făcut potlecarul Luca Neculaev Italinţchi către pre înaltul mai marile comandir că nu i s'au plătit de cătră Divan liafa pe trei luni Oct., Noembr. şi Dechembr. căte patruzăci lei precum era tocmit aflându-se în slujba spitalurilor. Cu toate că Divanul i-au fost rănduit liafă numai pe cătă vremi au fost la spetal dila sfăntul Spiridon, pe care i-au şi plătit. Dar de vremi ce şiaptor (sic) încredinţază că au slujit şi după aceea în trebuinţa spitalurilor păn la sfărşit lui Dechembr., şi esti şi poroncă pre înălţatului mai mare comandir ca să i să plătiască s'au rănduit ca să i să de din visterie Divanului 120 lei liafă pe acesti trii luni Oct., Noem. şi Dechembr. căte patruzăci lei. Şi nu lipsim a înştiinţa.

Balş logof. Balş logof. Sturza vorn.

No. 13, 808. Apr. 1.

1. In textul rusesc Med este transcris astfel: Докторъ Мецъ.
2. „*Dela*“ nr. 11/1808. Arhiv. Senat. Chişinău.

II.

Euer Excellenz.

Unterschreibener ist von Muruz Fürsten der Moldan im Monathe Iuli 800 mit einem monatlichen, Gehalt von 160 Piaster în Fogshan angestellt werden, welches durch die Zeit das selber gedient hat, 3360 Piaster betragt, wovon nur 1250 Piaster ausgezahlt worden sind. Das übrige Geld nehmlich 2110 Piaster wurde ihm von Monath zu Monath verspochen, ohne den geringsten Erfolg. Unterzeichneter hat, ohne sich zu rühmen, solange er diese Ausstellung besitzt mit dem grösten Eifer nicht nur im Civil, sondern auch 2 (?) rusiche Spitäler übernommen und behandelt: welches seiner Excellenz dem hf. Generalen v Hardnig wohl bekant ist. Er bittet Euer Excellenz sich seiner anzunehmen, damit ihm die 2110 Piaster ausgezahlt werden, wofür Eures Exzellenz ewigen Dank haben werden.

Euer Excellenz unterthänigster Diener.

Georg Metz
Medicinae Doctor.

4 Mai 1808.

III.

Noi Alexandru Constantin Muruz cu mila lui D-zeu Domn Cnejii Moldovii.

Fiindcă prin jaloba ce au dat Domnii meli d-lui Gheorghi Meţu dofrorul de aice din Focşăni au arătat că dela o vreme, din leafa ce are rănduită i s'au mai înputinat lăsându-i-să numai 80 lei pentru săni pe lună şi 20 lei pentru spiţăr, rugându-să ca să mă milostivesc a i să de totu liafa ci ave după hotărăre Domnii meli de mai înainte. Deci cercetând Domnie me pentru sălinţa şi vrednicie lui la meşteşugu doftoresc ni-am încredinţat că toţi orăşănii de aice săntu de obşti mulţămiţi. Poroncim prin carte Domnii mele aceasta ca să să de doftorului, iarăş liafa ce loa mai înainte adecă pe lună căte 160 lei cu 20 lei pentru spiţăr.

Şi poroncim Domnie me şi D-v boeri epitropi ca să fiţi următori întocma.

1806 Noembr. 19.
Focşani.

Pecete mică roşie cu data 1793.

IV.

Către Ex-sa... Cuşnicov Divanul Prinţipatului Ţării Rumăneşti.

S'au priimit nota Ex-tale dela 13 ale următoarei luni prin care ni se face arătare pentru cererea ce face doftorul Caloian ca să să plătească aptecarului Ştefan Telman tal.[1] 716 pentru doftoriile ce s'au luat la bolnavii din comanda lui Pangal,[2] pe care sumă s'au văzut şi răţetile întărite de aghentul austriacesc. Şi să porunceşte de Ex-ta ca să-s plătească, ci dar după porunca Ex-tale următori fiind să va plăti.

808 Maio 17.

Dositei al Ungrovlahiei, Iosif Argeş, Const. Varlaam
Const. Filipescu, Radu Golescu.

V.

Către Ex-sa .. Cuşnicov... Dela Divanu Prinţipatului Valahiei raport.

Inştiinţăm Ex-tale că un Costandin Lambrino au dat jalbă Divanului arătând că fiind orânduit la Craiova cu purtarea de grijă a bolnavilor ostaşi, atât celor înpărăteşti celor de supt comanda Ex-sale gheneral Isaiov, cât şi ai maiorului Pangal, i pământeştilor cazaci, au dat doftorie de tl. 1723 şi cere a i să plăti. Pentru care făcând cercetare Divanul cum că au fost orânduit la acea slujbă au luat pliroforie, din atestatu Ex-sale ghineral Isaiov ce să văzu la măinile lui. Iar pentru bani ce cere să i să dea să văzu la măinile lui un catastih coprinzător de mai sus arătată sumă, iscălit de maior Pangal şi de alţi, din cari i s'au şi dat în trecutele zile tl. una sută. Şi au rămas de mai cere tl. 1623 pentru carii va avea Divanu cinst. răspuns al Ex-tale de urmare.

1808 Ioni 1.

Dositei Mitropolit, Const. Filipescu, Radu Golescu,
Ştefan Văcărescu, Barbu Văcărescu.

VI.

Către Ex-Sa... Serghie Cuşnicov dela întăiol Divan şi Comitet al Prinţipatului Valahii.

Conformement à l'intimation de Votre Excellence datée du 8 Septembre sous No. 1949 touchant qu'il faut regler le prix des

1. „Piastres" în textul francez.
2. „Aux malades du corps de M-r Pangal", în textul francez.

drogues, qui se vendent dans les apotheques, et d'y mettre un bon ordre, afin que l'on n'en vende toujours que des fraiches et utiles; et de surveiller à ce que des individus non pas bien instruits dans la medecine ne se melent pas de guerir les malades, le Divan a chargé Mrs: les medecins de cette ville le Dr. Silvestre Philites, et le Dr: Constantin Darvaris d'executer cet ordre.

Ceux-ci étant, plusieurs fois ressembles avec Mr. le Dr. Killian, le medecin de la louable Agentie de S. M. antrichienne, et avec les apothicaires; pour ce qui regarde les personnes incapables de faire le medecin, ils continuent de les éxaminer et de les empecher du praxis; mais relativement aux drogues, après avoir ensemble assez deliberé, enfin ils en ont reglé le prix de la manière qu'ils ont jugée la plus propre au public, aux troupes imperiales, et aux apothicaires.

Nous avons l'honneur maintenant de rapporter à Votre Excellence ce que Mrs: les sus-només medecins ont reglé la-dessus; ls ont mis les drogues dans un bon état, et ils en ont fixé le prix comme ci-dessus: toutes les drogues, que l'on ramasse d'ici, ou que l'on apporte d'autre part de l'Europe, par exemple de Turquie, Russie, Germanie, France, Italie etc. qu'elle soient simples ou composées, doivent se vendre ici exactement d'après le prix fixé dans le tarife de Wienne publié à 1807, comptant le Kraitzer, Para.

En cas que ce tarif change le prix, on le changera ici de même, s'en servant tourjours de ce tarife pour regle.

Pour les drogues, que l'on apporte des colonies situées hors de l'Europe, ne pouvant étre soumises à un prix fixé à cause de sa variation produite par l'empechement du negoce maritime, les sus-només medecins sont convenus avec les apothicaires de leur fixer pour le moment un prix, tant pour les drogues simples, que pour les composées; ils en ont fait un tarife, dont ils ont donné des copies conformes aux apothicaires, et à la louable Agentie; ils sont couvenus cependant, que ce prix doit varier, d'après les circonstances, et que ce sera l'assemblée de Mrs. les sus-mentionnés medecins, et des apothicaires, qui doivent toujours par un consentement général le regler.

A l'egard des drogues, qui se vendent aux troupes imperiales, les sus-només medecins ont stipulé avec les apothicaires, que si on les leur paye tout de suite, et argent comptant, ils doi-

vent rabattre 20 piastres pour cent. Ce, qui est une marque de leur dévouement à rendre service à S. M. l'Empereur. Nous avons l'honneur de ci-joindre une copie de cette stipulation.
Le 15 Janvier 1809. Boukarest.

VII.

Monsieur le Secretaire.

N'étant pas encore satisfait sur l'affaire de 65 mille piastres de ma prétention pour les medicaments que moi et mes compagnons avons livrés aux Troupes Russes, et pressé fortement par des créanciers, je prends la liberté de vous référer de cette affaire. Depuis le temps que le premier ordre fut émané de S. A. le Prince Prosorovsky, que le Divan de Moldavie devait nous acquiter avec une somme de 40 mille piastres, il était passé un an jusqu'à l'emanation d'un second ordre contenant, que si la Vistiarie n'a pas la facilité de rembourser cet argent à la fois, elle pourrait la faire par termes, conformement que S. A. ecrivit à Monssieur le Consul de Lamar, et depuis ce temps, il est encore passé six mois, sans nous donner ni argent, ni fixer quelque terme pour le payment. Maintenant qu'il est déjá écoulé un an et demi, on nous propose de nous payer dans neuf mois, et c'est sans en nous donner aucune assurance.

Monssieur le Secretaire ! Notre crédit court grand risque et nous ménace ruine, nous payons des intérêts en Allemagne pour cette somme à nos Créanciers qui ne veulent point nous attendre d'avantage, par conséquent nous ne pouvons consentir à être payés par termes; n'est ce pas assez que nous attendons jusqu'à présent un an et demi, depuis que les ordres on été donnés pour nous payer? Faut-il que nous souffrions tant de dommages aprés avoir fait un tel service ? Veiller bien Monsieur le Secretaire, je vous supplié tres humblement, de représenter où cela regarde, afin que l'on nous fasse payer sans aucune delai, et sans plus de retardement

J'ai l'honneur d'être avec le plus profond respect et consideration.

Monsieur le Secretaire.

Votre.

Très-humble et très obeissant serviteur Thomas Nerantz sujet Français et Compagnie.

Le 21 fevrier
5 Mars
1809 Yassi

VIII.

Traduit du grec.

Le Divan de la Principauté de Moldavie Aux Acheteurs de Gostina

Son Excellence Monsieur le Conseiller intime, Senateur et Président du Divan Sergius de Couchnicow, par sa precription y incluse copie d'un Ordre emané de Son Altesse Monseigneur le Feldmarechal Prince Prosorowsky, fait signifier au Divan, sur le sujet del'argent que l'apoticaire George a de recevoir pour les medicamens qu'il a livré à l'Armée Russe Impériale, qui quoique selon les preuves evidentes de la part du Divan, la Vestiarie loin d'avoir del'argent du pays, elle a des dettes, cependant d'après le susmentionné ordre, elle doit fixer des termes pour le payement de quarante mille piastres que S. A. destine au dit apoticaire; le Divan persuadant S. E. M-r de Couchnikow, que même par des termes, il n'ya pas moyen de satisfaire le dit apoticaire, puis que il se trouve accablé d'autres depensés pour l'Armée—mais étant forcé de nouveau d'arranger cette affaire de sorte que le dit apoticaire soit payé de revenus futurs, le Divan destine le remboursement de ces quarante mille piastres, de la somme qui sera perçue de Gostina, Dessatina et Vadrarito. Les 40 mille piastres devront être payées au dit apoticaire George de la maniére suivante.

Le Gostina del'année courante payera à compte de cette affaire au mois de Mai dix mille piastres.

Le Dessatina de cette année donnera pour le même sujet au mois d'aôut dix mille piastres.

Le Vadrarito remboursera aussi aux mois de Septembre et Octobre vingt mille piastres.

Le Divan n'ayant d'autre argent, ni obligé que par ordre, de payer le dit apoticaire dessus dits revenus, il prescrit à Vous Messieurs les acheteurs de Gostina, de donner dix mille piastres au dit apoticaire George au terme susmentionné, le quel apoticaire après qu'il aura reçu l'argent, il signera au dos du présent.

Le Divan de la principauté de Moldavie s'engage d'après l'ordre emané de son altesse Mons le Prince Marechal de Prosorowski, de compter au susnomée Narantzi apoticaire la somme de quarante mille piastres dans les termes, ci dessous?

Dix mille piastres, au mois de mai prochain sur le revenu de Gostina.

Dix mille piastres au mois d'août sur le revenu de Dessatins.

Vingt mille au mois de Septembre prorhaim sur le revenu de Vadrarito.

En foi de quoi, tous les membres du Divan ont apposé leurs signatures le 1809.

IX. [1]

Către Ex.-sa... Crasno Milaşevici Divanul Cnejii Moldaviei.

Doftorul Med[2] ce să află aşăzat la spitalul pământesc ce esti aice în mănăstire svăntului Spiridon după trebuinţa ce ari oraşul de doftori este el neapărat trebuitori a urma căutare de bolnavi şi între oraşeni, dar fiindcă cu leafa 100 lei pe luna ce ari dela spital nu să poati mulţămi şi spitalul neputând a da mai multă leafă, căci lefile acelor doftori sint hotărite prin hrisoave domneşti, trebuinţa ce ari oraşul de doftori sileşti a-i faci punire la cali spre a să pute mulţumi, ca pe lângă slujba spitalului să agiute şi trebuinţa oraşului. Aceasta ar trebui a să faci de la casa rânduită spre strângire veniturilor din care să dau lefile doftorilor. Dar şi aceasta casă după întâmplarile de acum având scăderi din veniturile hotărăte este încă în înprejiri că nu va pute întâmpina nici aceli lefi căte păn acum este însărcinată a da doftorilor (rupt) acee trebuinţa a să-s pune la cali pe acel doftor fiind neaparată precum şi mai sus s'au zis, dacă şi de catră Ex.-ta să va găsi cu cali, Devanul socoteşte ca pe lângă 850 lei pe lună cari de mai înainte este rânduet a să da den casa răsurilor spre agiotoriu la lefile doftorilor să-s rânduiască a mai da încă căte 100 lei pe lună leafa acestui doftor, ca cu aceşte şi cu leafa ce ari dela spital să să poată mulţămi. Şi după trebuinţi să fie îndatorat a urma căutări de bolnavi şi în oraş. Pentru care spre urmare întru aceasta aştiapte Divanul răspunsul cu hotărire Ex.-tale.

Const. Ghica logof., Const. Balş logof., Sandu Sturza hatm., Iordache Roset vist.

1810 Apr. 21.

---

1 In textul rusesc este Metz, credem cel dela Focşani.

2. *„Dela"* nr. 1715/1810. Arhiv. Senat. Chişinău.

X.

Cătră Ex.-sa... Crasno Milasevici Divanul Cnejiei Moldovii.

După predlojeniile Ex.-v. iată de cătră boerii epitropi a doftorilor politäei, s'au făcut dela casa aceştii epitropii socotială de veniturile ce pot să-s ea întru un an, după înălţare de acum a sumii slujbilor răsumaturi, precum a goştinii, şi a vamii şi celelalte. Şi alcătuindu-se şi lefile doftorilor şia moaşilor politiei, chiriile casălor acestor doftori, după contracturile lor, şi plata ostinelii sameşului i dobănzile banilor, să arată şi prisosul, pricinuit din suire slujbilor rusumaturi de acum, după care cumpărătorii dau de la sine analogon. Iar când slujbile rusumaturi vor scăde, atunce scadi şi venitul. Şi aceasta este toată stare venitului casăi doftorilor, şi a moaşilor politiei. Va vide Ex.-v. că este trecută şi liafa d-sale doftorului Plusc, cu care s-a legat contract de mai înainte, ca să vie aice pentru cinci ani, cu hotărîre ca aceea, ca în curgire acestor cinci ani, să i să plătiască liafa nesmintit de la ce-i iscălit în contract fără scădere de un ban.

Spre a căştiga dar un doftor ca acesta deplin intru ştiinţă, au fost silit Divanul împreună cu inalt Prea o sfinţitul Mitropolit şi Exarh, de au iscălit, şi au primit contractul acela, prin ştiinţa procatohului Ex.-v. Şi pentru aceea s'au trecut şi liafa plata sa în rândul celoralanţi doftori, pentru că piste puţin vine d-lui, căci au trimis şi contractul iscălit la epitropie.

Gavriil M şi Exarh, Const. Ghicu logof., Const. Bals logof., Sandu Sturza hatm., Iordache Roset vist.

1810 Ioni 22, Eşi.

XI.

Cătră Ex.-sa... Crasno Milaşevici Divanul Cnejii Moldovei.

In urmare predlojeniei inalt Ex -v. din 26 Ionii supt No. 1019 iată să trimit tălmăcirile contracturilor doftorilor politäei, Efstafi, Moscu, Lorenţu şi Şmilţi, precum şi a moaşilor în tocmai după cele adevărate contracturi iscălite de dănşii ce au dat în casa Epitropiei. Iar a celui întăio doftor Plusc, care să astiaptă să vie, să însoţăşte chiarăş cel adevărat contract, moldoveneşte şi nemţăşte, iscălit de comitetul Divanului, care să află acum şi de însuş doftorul Plusc asămine să află altul în măna sa. Acest contact după pliroforie înalt Ex.-v. din cuprindere sa, fiind şi nemţăsc, apoi va bine voi a poronci să-s întoarcă la casa Epitropiei.

Casă cu chirie, precum să va videa de către înalt Ex.-v., sint hotărîte după contracturi, lui Efstafie, Lorenţi, Smilţi, şi moaşilor, ca să-s dea osăbit de la casa Epitropiei. Iar Plusc şi Moscu sint alcătuite a plăti, din tocmala lor chiriea. Dumnealui doftorul Samurcaş nu are contract, nici altă datorie pentrucă precum să vede din socotiala trimisă numai căte 50 lei pe lună i să dă ca să poată a plăti chiriea pe vre-o casă, să-s afle în Eşi, pentrucă dacă ar fi fost îndatori supt vre o legătură, ar fi trebuit a i să da plată ca acea precum ea şi d-lui doftorul Efstafie, fiind asămine ca şi d-lui doftor cu ipolipsis. Dar legat nu este, acesti 50 lei luându-i când şădea la Botoşeni, s'au lasat a-i avea şi aice şi parusia unui doftor ca acesta folosăşte politie.

Datoriile doftorilor ce sint legat cu contract să va vede de către înalt Ex.-v. din legătura contracturilor. Şi iarăş atăţa fiind, în vreme de epidimii nu ajung pentru cel îndestulat agiutor a bolnavilor trimetându-se şi pe afara când este trebuintă. Şi spre aceasta s'au şi scris d-sale doftorului Plusc ca să grăbască venire sa, căci face trebuinţi de a fi un aşa doftor desăvarşit întru ştiinţă şi cunoscut întru priinţa meşteşugului, asupra tămăduirii bolnavilor. Iar la întrebare pentru epitropi, cu cinste arătam înalt Ex.-v. că, această epitropie a doftorilor, prin cea de mai înainte alcătuire, prin hrisov era dată la d-lui vist. Iordachi Balş şi la d-lui vist. Iordachi Roset. După moarte d-lui vist. Iordachi Balş au rămas numai d-lui vist. Iordachi Roset. Pururе ca un lucru obştesc au fost osăbit lăsat în cea deplină purtare de grije a epitropilor, fiind din cei întăio, şi epitropi cu răvnitoare cugetare să îngrije, fără a să mai amesteca ocărmuire, luând cele obicinuite venituri, a alege doftori, a încheea contracturi cu dănşii, a privighea pentru datoriile doftorilor, către bolnavi, pentru de a-i triimite unde să întămpla epidimie.

Dar şi a le plăti lefile lor pe lună şi de multe ori şi de la sine şi cu împrumutare când nu ajiung veniturile, înplinind cu aceasta epitropii o datorie pentru obştea patriei. Iar sama când este trebuinţă, sau pentru neagiungere doftorilor, sau pentru sporire lor, fiind strămtorire în venituri însuşi boerii epitropi arată obştii veliţilor boeri spre ştiinţă şi închiere.

Pe la tîrguri precum la Galaţi, la Botoşeni, la Roman, singuri lăcuitorii cu sinifura aduc căte un doftor, iar la Focşeni

este lăsat vătafie de harabagii în venit de 1000 sau 1500 lei pentru doftori şi cişmele prin epitropi lăcuitorii de acolo.

Gavriil M şi Exarh., Const. Balş logof., Sandu Sturza hatm., Iordachi Roset vist.,

1810 Ioli 6, Eşii.

XII.

Contract încheiat de mine cu d. epitropi ai casei medicale, prin punctele mai jos lămurite:

1-iu. Eu subsemnatul consimt să fiu medicul oraşului Iaşi, şi mă oblig să vin în toate casele, unde sunt bolnavi în diferite stări, la cerere, ziua şi noaptea, fără nici o vorbă (fără împotrivire).

2-ea. In orice timp şi la orice bolnav, la cerere va trebui să plec, şi cu orice chip să mă stăruiesc pentru uşurarea bolnavului şi după posibilitatea mea, pentru restabilirea sănătăţii lui, şi pentru aceasta nu trebuie să cer dela bolnav nici o plată; ci să mă mulţumesc cu ceia ce vor binevoi să mă răsplătească suferinzii pentru serviciu, iar faţă de acei cari nu vor fi în stare să mă răsplătească, deopotrivă mă oblig să-i cercetez, *cheltuind chiar în folosul bolnavului.*

3-ea. Dacă se va întâmpla, să se îmbolnăvească un boer (domn) în satul său, mă oblig să plec acolo, cu ştiinţa (epitropiilor) tutorilor medicali, şi după sosire să pun toată puterea pentru restabilirea sănătăţii bolnavului.

Ca salar consimt să primesc anual 4200 lei; primind lunar.

5-lea. In caz, dacă eu nu voi fi mulţumit de serviciul meu în oraş, şi voi intenţiona să părăsesc serviciul, atunci va trebui să dau de ştire cu şase luni înainte d. d. (epitropi) tutori medicali, pentru ca ei din timp să poată căuta în locul meu alt medic, precum şi dacă Agenţia medicală va fi nemulţumită de mine, va trebui tot în acest chip să mă înştiinţeze cu şase luni înainte.

semnat,
Stavri Moscu, doctor

XIII.

An. 1809 Mai, întâia zi. Contractul doctorului Eustafie încheiat, cu acelaş conţinut privitor la îndătoriri, cu deosebire numai că lapunctul al 4 al contractului i-se propune ca salar câte 5400 lei anual şi câte cinci sute lei anual să i-se dea pentru chiria casei lui.

Contractul doctorului Lorenţ încheiat în an. 1806 Iunie ziua întâi cu acelaş conţinut privitor la îndătoriri, dar după punctul 4 al contractului i-se cuvine salar pe an 2640 lei şi 209 lei anual pentru chirie...

XIV.

Contractul Doctorului Smilţ, încheiat în anul 1805 Mai întâia zi, cu acelaş conţinut privitor la îndătoriri ca şi cel încheiat cu Moscu; dar Smilţ primeşte salar anual după punctul 4 câte 2400 lei; şi iâte 400 lei pe an pentru chiria casei.

Contractele moaşelor încheiatc la 1806 Maiu 1, primul cu Eliza Oneh, iar al doilea în anul 1810 cu Loiza Riceli, cu aceileaşi puteri, dar îndătoririle acestor moaşe se referă numai la femeile ce nasc şi prima primeşte salar pe an 1800 lei şi chiria casei pe an 400 lei; iar a doua 1200, iar pentru chiria casei i-se eliberează pe an două sute lei.

A tradus din moldoveneşte traducătorul Consilierul titular
Marochin.

XV.

Contract încheiat la data şi anul de mai jos de către Divanului cnezatului Moldaviei, prin tutorul medical din această parte (de ţară) D-l Iordache Roseti vistiernic cu medicul regal judeţan d-rul Ignatie Plusc în următoarele puncte:

1-iu. Dl. Plusc luând asupra-şi serviciul de medic regional în acest principat, se obligă să fie cu domiciliul în oraşul Iaşi, să viziteze toţi bolnavi de cari va fi invitat şi să contribuie din toate puterile pentru tot ce ar putea servi pentru ameliorarea sau însănătoşirea bolnavului.

Pentru serviciile sale i-se acordă dreptul să ceară dela bolnavi o anumită plată, precum şi fiecare bolnav se obligă să-i dea cadouri benevole; de acestea se eliberează însă cei săraci şi neavuţi.

In caz de se ivesc în popor boli, se obligă să plece la faţa locului spre cercetare şi spre a lua măsuri preventive; gu-

vernul însă în acest caz va elibera numărul necesar de căruțe și bani pentru necesitățile de transport.

2-lea. Divanul și Vistiernicul se obligă să elibereze numitului Doctor Pluscu salar anual câte 720 galbeni olandezi adică câte 60 galbeni pe lună din casa emeritală și anume prin însuși Iordache Ruset Vistiernic.

3-ea. Acest contract atât din partea boerilor Divanului, cât și din partea lui Iordache Roset vistiernic, va fi respectat în timp de șase ani așa fel ca ei să n'aibă drept în timpul unei boalei îndelungate a Doctorului Plusc, să-l destitue din funcțiune sau să-i ridice privelegiile acordate acestuia prin puterea contractului. Dimpotrivă, Doctorului i-se dă libertatea în orice timp să părăsească acest serviciu, înștiințând despre aceasta cu trei luni înainte.

4-lea. Divanul și epitropul Iordache Roset vistiernic pun la dispoziția doctorului pentru grija casei lui șase scutelnici.

5-lea. Dacă în cursul timpului fixat în contract, d-l doctor, din cauza bolei, sau a altei neputințe în corp sau suflet, nu va fi în stare să-și continue exercitarea funcțiunii, în acest caz Divanul Moldaviei și d l Vistiernic, ca membru a societății epitropești se obligă, după expirarea termenului de 6 ani, să-i achite pe lângă toate, încă un întreg salar pe timp de un an.

Acest punct trebue să aibă putere și atunci când timpul servirei lui s'ar prelungi și mai mult.

6-lea. Dacă pentru restabilirea sănătății lui, d-l Doctor ar avea nevoie să petreacă în ținutul Austriei, în acest caz ,-se va da un concediu de două luni, după expirarea căruia el trebue din nou să se întoarcă aici.

7-lea. In timpul de față, când nu este în acest (cnezat) Agenție Austriacă, dl. Doctor va fi trecut în rândul boerilor de aici.

In caz dacă ea se va reînființa ca și mai 'nainte atunci i-se dă libertate să treacă iarăși printre supușii austriaci.

8-lea. Pentru transportul d-lui Doctor aci, i-se vor trimite la stanție gratis, 12 cai de poștă și atâtea căruți dela zemstvă câte vor fi necesare pentru transportul consoțitorilor săi din Mamornița la Iași.

9-lea. După primirea acestui contract confirmat prin iscălitura membrilor Divanului și a epitropulni d-l vistiernic Iordache Ruzet, d-l Doctor se obligă să părăsească vechiul său servici, și pri-

mind dela acesta concediu, în cel mai mult peste o săptămână să plece la Iași. Divanul Moldaviei însă, precum și președintele societății epitropești d-l vistiernic Iordache Ruset, se obligă să aștepte sosirea lui până la expirarea termenului susmențional.

10-lea. Intrarea în noua lui funcțiune, și achitarea salarului se va începe din aceiași zi, când d-l Doctor, îndreptându-se aici va trece granița Moldaviei.

11-lea. Pentru respectarea punctuală a acestui contract garantează atât membrii Divanului cât și administratorul casei emeritale d-l vistiernic Iordache Ruset, precum și succesorii lor, toți pentru fiecare și fiecare pentru toti, așa fel că-și iau obligația ca din propriile lor averi să procure d-l Doctor deplină satisfacere, dacă în cursul stipulat de șase ani, prin contract, prin orice reformă eventuală a acestei regiuni, n'ar primi salarul fixat sau privelegiile ce decurg din acesta, sau dacă acestea ar fi suprimate în urma acestei reforme.

Pentru adeverirea cărora acest contract iscălit cu mână proprie de ambele părți și de martorii invitați, câte doi din ambele părți, în Iași 25 Septembrie an 1809.

Orginalul au iscălit: Gavriil Mitropolit și Exarh, Costache Ghica logofet, Costache Balș logofet, Hatman Sandulache Sturza, Vistiernic Iordache Ruset, [m. p.] Ignatii Plusc Doctor în Medicină și Medic R. Județan.[1]

XVI.

Către Ex-sa... Crasno Milașevici Divanul Cnejii Moldovii.

Prin predlojenie înalt Ex.-v. dela 6 Ionie supt No. 689 să arată Divanului că după înaltă împărătiască îndurătoare rânduire d-lui asesor a coleghiei Simon Mazarovici are să fie lângă Divanul Moldovii întru rînduiala înalt Ex. v. întrebuințat doftor având și, leafă 1000 ruble pe an din hazneua împărătească.

Drept acea nu lipsește Divanul aducând din parte obștiască mulțămire ce mai adâncă a sufletescului cuget lângă celelalte și pentru această milostivnică a împărăteștii sale măriri bună voință. Insă spre cunoștința ce adivarată din parte pământului pentru o cheltuială a numitului doftor d-lui asesor a coleghiei Mazarovici

1. Toate copiile de contracte au fost traduse din rusește de d-ii I. Preadi și Gh. Marinescu.

dela Casa Epitropiei doftorilor să aduc căte 150 lei pe toată luna, care boeri epitropi doftorilor obstiei de aice vor bine voi a-i plăti nesmintit aceasta puțină cheltuială pentru o persoană rănduită după voința ce înaltă:

Spre aceasta și aduce Divanul rugăciune înalt Ex.-v., întăio spre a bine voi întru unire acestie socotințe.

Iar după aceasta a săvărși primire ce mulțămitoare a protimiei pământești către d-lui doftorul, având cinste Divanul a priimi și răspunsul înalt Ex.-v.

Gavriil M. și Exarh.

Const. Balș logof, Iordachi Roset vist.

1810 Iolie 17.

Eșii.

XVII.

Către înalt Ex.-sa.... Crasno Milașevici Divanul cnejii Moldovii.

Iaste cunoscut înalt Ex.-v. că aice în politie Eșii deși sănt doftorii cei rănduiți a politiei, dar după înmulțire norodului și epidimiile ce sănt nu pot cu îndestulare proftacsi să cuprindă pe toți cei ce pătimesc din toate stările. Spre aceasta dar fiindcă d-lui Ivan Andriovici Firih doftor, ci să află pe lăngă înalt Ex.-v. văzut fiind podoabele științei cei îndestulate a meșteșugului doftoriei ar fi cu putință a folosi întru prisosul vremii ce va ave une ori și pe unii din cei ce pătimesc bolnavi a politiei. Atunce însă când va fi unită și buna voință înalt Ex.-v. către această rugăciune lăngă care și epitropie casăi doftorilor politiei după ce de acum măsurată întindire a veniturilor va aduce cu protimie căte 150 lei pe toată luna spre oareșcare cheltuială a d-lui doftorului rămăind la hotărîre înalt Ex.-v. și bună primire d. sale spre acest obștesc agiutorio, către care de către obștie să poftește.

Gavriil M. și Exarh.

Const. Balș logof. Iordachi Roset vist.

1810 Iolie 17.

Eșii.

XVIII.

Către același dela același.

Intocma după hotărîre înalt Ex.-v. arătată prin predlojenie supt No. 1459 asupra socotinții Divanului pentru de a să da pe

toată luna căte 15 galbeni liafă d-sale doftorului Mazarovici şi 15 galbini d-sale doftorului Firih, va urma Devanul, dăndu-li-să această, liafă dela Epitropie casii doftorilor din vreme ce se arată prin predlojenie

Const Ghica logof., Const. Balş logof., Sandu
Sturza hatm., Iordachi Roset vist.

1810 Ioli 28.

Eşii.

XIX.

Către acelaşi, dela acelaşi

Trebuinţa ce mare care are politie aceasta a Prenţipatului de a adăogi aducere unui doftoru piste căti sănt mai cu bună ştiinţă şi mai desăvărşită cunoştinţa au sălit cu toată neajungere casăi epitropiei doftorilor în veniturile sale a face chibzuire spre venire d-sale doftorului Pluscu dela Cernăuţi. Precum iaste ştiut înalt Ex.-v., s'au alcătuit şi contractul său sporindu-i-să încă şi dare de casă fără chirie şi înlesnire petrecire, de lemne şi altile.

Drept acea fiindcă numitul doftor piste căteva zile vine şi găsindu-să casă cu chirie a sard. Vasăle Kiriacu, unde iaste în cvarter d-lui maiorul Barişnicov să aduce rugăminte înalt. Ex.-v. de parte obştie ca numita casă prin poronca Ex.-v. să fie slobodă de cvartiru spre locuinţa acestui doftor care să aduce spre agiotoriul unei obşte ce pătimeşte din neagiunere doftorilor primejduindu-şi unii şi viiaţa. Avănd şi răspuns Divanul.

Const. Ghica logof., Const. Balş logof., Sandu
Sturza hatm., Iordache Roset vistier.

1811, Febr. 2o Eşi.

XX.

Către.... Milaşevici Divanul Cnejii Moldovii.

Spre răspunsul cuprinderei predlojeniei înalt Ex.-v. de supt No. 1718 Divanul are cinste a înştiinţa că s'au rănduit la poliţie pe doftorul Lorenţu să margă cănd va fi chemat spre anatomie bolnavilor poruncindu-să cu tărie să nu facă sminteală. Iar căt pentru deschidere trupurilrr acelor ce să săvărsesc de moarte năpraznică, va fi ştiut înalt Ex.-v. că această deschidere atărnă a să face de către ţerah. Şi fiindcă aice în oraş mai mult de căt un ţerah nu iasti care şi acela să întrebuinţaze la bolnavi din spitalul

Mănăstirii svintului Spiridon, rămăne a să face căutare şi cercetare numai bolnavilor de cătră doftorul Lorenţu.

Const. Balş logof., Iordache Roset vist.

Ioni 22, 1811. Eşii.

XXI.

Excellence!

Il ne faut pas exposer à Votre Excellence en détail les services importants que nous avons rendus aus habitants de cette ville Bukarest, depuis presque vingt cing ans, ainsi qu'aux troupes de sa M-te Imperiale, pendant cinq ans depuis leur arrivée dans cette Province; Car le Louable commité du Divan nous a assuré, qu'il a fait à Votre Excellence trois fois, moyenant Son Excell. le Viceprésident une fidelle exposition des mérites que nous nous sommes acquis par nos longs et essentiels services, en qualité de *Stadsphysici.* Il y en a parmi nous, qui s'est şi bien distigué par ses services, de sorte qu'il a reçu des recompenses, même de Sa M-te notre très Auguste Empereur. Tendis donc que nous autres, nous nous attendios à juste titre, à des recompenses généreuses, l'effet du juste et sage gouvernement de Votre Excellence, nous voyons tout au contraire, que depuis le mois d'avril passé, l'on nous a suspendu même les appointements, qui nous etoient accordés, pour nos services, deja du temps des Princes grecs. Le Commité du Divan vient nous persuader, qu'il a fait derechef, il y a trois mois, des representations pour nous; vers le mois du mai, nous avons eu l'honneur d'envoyer à Votre Excellence une supplique, aussi par Mr. le Vicepresident Son Excell. le general chevalier de Staidter. Son Excellence de sa part nous dit, qu'il a fait de même ses répresentations à Votre Excellence. Mais malgré cela, rien n'est pas encore décidé en notre faveur, cependent nous servons toujours l'état en servant la Capitale de la Valahie, nous donnons toujours du secours aux habitants, aiusi qu'à beaucoup de Ms. les officiers et généraux, qui deviennent malades, sans être encore asurés de notre salaire.

Or pour cette raison nous prenons la liberté, et nous supplions Votre Exeellence aussi par cette supplique-ci, afin de vouloir bien prendre en considération nos services, nos et merites, et daigner donner relativement à nos appointements une résolution favorable.

Au reste nous avons l'honneur d'être avec le plus respectueux. sentiments de Votre Excellence les très humbles et très obeissants serviteurs

Sylvester Philites Dr., Constantin Darvaris Dr.,
Constantin Caracas Dr.

Bukarest
le 3 Septembre
1811

XXII.

Comme les rations de fourrage que M-le Chirurgien Kraus veut avoir ne s'accordent qu'aux Chirurgiens ou médecins de l'armée, je ne puis pas lui obtenir le fourage qu'il demande par sa requete, attendu que si je contrevenois à cette règle, alors tous le medicins de Bucharest, qui ne se trouvent point au service militaire m'adresseroient la même demande de leur obtenir du fourrage pour la nourriture de leurs chevaux. En consequence de quoi la requête du suppliant lui a été renvoyée avec la présente éponse.

Jassi, 19 Decembr, 1811.

Le Conseiller intime actuel, Sénateur,
président des Divans.

CLIPE DIN ISTORIA REÎNFIINȚATEI EPARHII A HOTINULUI.

IN JURUL ÎNTEMELIERII CATEDRALEI DIN BĂLȚI,

cu

hramul «sf. împărați Constantin și Elena», la 28 Septembrie 1924, pornită prin rîvna p. s. episcop VISARION

SOLEMNITATEA

punerii pietrelor fundamentale ale catedralei, capelei și reședinței episcopale din Bălți.

Intr'o frumoasă zi de toamnă, duminică 15/28 Septembrie 1924, orașul Bălți, gătit ca de mare sărbătoare, chema în ulițele mai însemnate din mijloc, valuri de lume de tot felul. Dela trecerea prin el a Regelui Ferdinand întîia oară, în 1921, și din ziua instalării întîiului episcop al eparhiei Hotinului, Visarion, care ș-a ales reședința în acest oraș, Bălții nu au mai văzut asemenea pregătiri, nici arcuri de verdeață și freamăt de lume și de oaste ca acuma.

Era ziua punerii pietrelor fundamentale a catedralei din oraș, a capelei episcopești și a reședinței de pe dealul episcopiei din orașul nou, în fața stației Pămînteni, și se anunțase venirea multor oaspeți deosebiți. Svonurile spuneau nume de necrezut că pot veni în acest oraș fără altă însemnătate decît cea a negoțului.

Sărbătoarea punerii acestor pietre fundamentale într'un oraș retras și comercial ca Bălții, prin felul neașteptat în care s-a desfășurat, a trezit amintirea vremurilor de glorie și de creștină pietate a lui Neagoe Basarab și Vasile Lupu, cînd Răsăritul ne trimitea tot ce avea mai de seamă ca să fie mărturie zilelor de înălțătoare prăznuiri ale neamului nostru. Și i-a fost dat tocmai acestui colț retras al Basarabiei să facă legătura cu acele vremi, căci pe lîngă înaltele fețe bisericești și politice ale țării, în frunte

cu Alteța Sa Regală Principele Carol, norocoase împrejurări ne-au adus de față la această serbare pe însuș Sanctitatea Sa Patriarhul Damian al Ierusalimului. Figura venerabilului bătrîn din depărtate locuri a fost apoteoza acestei sărbători, care depășește cadrul unui eveniment local, rămînînd un fapt istoric, pentru țara noastră întreagă și în deosebi pentru această nouă eparhie.

Disdedimineață autoritățile civile și militare, umplu peronul stației mari. La ora 9 (nouă), coboară din vagonul unui tren special Sanctitatea Sa Patriarhul Damian al Ierusalimului. Figura octogenarului patriarh impresionează profund toată lumea adunată. Este însoțit de mitropolitul Dositei al Sevastiei, de arhimandritul Kiril și de profesorul Dragomir Demetrescu dela facultat a teologică din București. Coboară apoi înalt prea sfințitul Miron Cristea primatul Romîniei, mitropolitul Pimen al Moldovei și episcopul Lucian al Romanului. Arhiepiscopul Gurie al Chișinăului și arhiereul Ipolit Rădăuțeanul, vicarul mitropoliei din Cernăuți, sosiseră cu o zi mai înainte, venind cu alte trenuri.

Generalul I. Papana, comandantul diviziei a 14 din Bălți, poruncește ostașilor să se descopere, iar muzica militară cîntă o rugăciune. Toată lumea privește cu nesaț și cu adînc respect, iar bătrînul patriarh, trecînd domol pe lîngă toți, îi binecuvintează.

Dela gară, se formează un cortegiu, care a însoțit pe Sanctitatea Sa pînă la catedrala veche a orașului, cu hramul «Sfîntul Nicolae», în chipul următor: calea o deschide polițaiul orașului care mergea într'o trăsură înaintea tuturor. Vin apoi un grup de săteni călări cu steaguri tricolore, după obiceiul întîmpinării vlădicilor noștri. cînd merg prin vizitări canonice.

In întîiul automobil era bătrînul Patriarh Damian însoțit de episcopul locului, Visarion Puiu al Hotinului. In al doilea, înalt prea sfințitul mitropolit primat Miron Cristea cu mitropolitul Dositei al Sevastiei și cu episcopul Lucian al Romanului. Urmau, apoi, persoanele suitelor înalților ierarhi. Tot lungul stradei principale era înșirată oaste de infanterie.

Pînă la catedrală, poporul, care nu credea că poate veni la Bălți patriarhul Ierusalimului, se înclina respectuos înaintea Sanctității Sale, iar elevii școalelor aruncau în cale flori și rămurele cu frunze din pomi.

In catedrală a fost întîmpinat de arhiepiscopul Gurie al

Chișinăului și numeros cler. S'a oficiat un Te-Deum, și după ce patriarhul a binecuvîntat clerul și poporul care umplea biserica, cortegiul a pornit împreună cu clerul și mulțimea mare de popor, spre locul de sfințire al viitoarei catedrale. In mijlocul orașului valuri de lume din ce în ce mai multă îngreuia trecerea cortegiului, privind nemaipomenitele fețe ale acestor însemnați și rari oaspeți.

Indată ce patriarhul și mitropoliții cu episcopii s'au așezat în pavilionul din mijloc ridicat pe locul de sfințire, s'au îmbrăcat în sfintele odăjdii, s'a început sfințirea apei pentru stropirea șanțurilor temeliei și iscălirea actelor de fondație.

In acest pavilion, episcopul Visarion recomandă patriarhului și Inaltului Cler pe doi protosingheli, Melhisedec Dimitriu și Gherasim Grecu, care l-au ajutat mai mult în munca pusă pentru închegarea începutului acestei episcopii, îi prezintă și însuș patriarhul le dă rangul de arhimandrit binecuvîntîndu-i pe amîndoi.

O mare mulțime de lume înconjura locul și priveau cu nesaț grupul fețelor înalte bisericești, ale căror veștminte în culori deosebite străluceau la razele soarelui.

La ora 11, muzicele militare anunță sosirea Alteții Sale Regale, Principele Carol, care sosise cu alt tren special. Inalt, tînăr, voinic și îmbrăcat în uniforma de aviator își face intrarea în urale nesfîrșite printre rîndurile de soldați, care mărgineau valurile imense de lume. Este întîmpinat mai întîi de episcopul Visarion, cu sf. evanghelie și cruce, iar în fața tribunei de către Patriarhul Damian. Principele Carol e înconjurat de miniștrii: Gh. Mîrzescu al justiției, Al. Lapedatu al cultelor și al artelor, d-r. C. Anghelescu al instrucției publice, Iancu Nistor al Bucovinei și Ion Inculeț al Basarabiei, apoi de generalii Marelui Stat Major al armatei, venit la Bălți pentru studii militare, în frunte cu generalul Lupescu, cum și inspectorii generali ai oastei, general I. Popovici, D. Stratilescu și N. Petala, aghiotant general Condeescu și toți ofițerii superiori locali.

Se începe serviciul sfințitor. Binecuvîntarea o dă însuș Patriarhul Ierusalimului Damianos. Infigerea crucei, arătind locul altarului acestei catedrale cu hramul «Sfinților Impărați Constantin și Elena» care sunt și patronii capitalei București, o face episcopul Visarion al Hotinului:

Patriarhul însuş binecuvintează temeliile şi se roagă pentru sănătatea familiei regale şi pentru popor. Apoi lămurit şi sonor plutesc în aerul de sărbătoare cuvintele înalt preasfinţitului mitropolit primat Miron «...şi sfinţeşte Doamne piatra aceasta, ca să fie temelie tare şi neclintită a sfintei tale biserici pentru întărirea credinţii şi prosperarea neamului nostru». Par-că vedem cu ochii minţii cum se ridică prin puterea credinţii, falnic sfîntul locaş spre a duce peste veacuri amintirea acestei zile şi a celor cari s-au trudit la înălţarea lui. Episcopul Visarion citeşte actul de fundaţie. Din alcătuirea lui deosebită, ieşită din comun, am simţit mărturisirea smerită a omului, care pătruns de fiorul veciniciei, în momente mari, dar conştient de viaţa-i trecătoare, doreşte să-ş lege numele de fapte care ştie că-i va supravieţui. «...Şi se ridică acest sfînt locaş prin osîrdia preasfinţitului Visarion episcopul Hotinului, ca să fie loc de închinare tuturor episcopilor următori şi credincioşilor acestui oraş».

Se aşează actul în piatra de temelie, peste care Principele Carol pune cimentul tradiţional, iar patriarhul Damianos, mitropoliţii şi episcopii stropesc cu apă sfinţită.

Terminat serviciul religios, încep cuvîntările. Vorbeşte înalt preasfinţitul mitropolit primat Miron, cu obicinuita-i eloquenţă şi pătrundere. «*Vechile alcătuiri ale unei stăpîniri străine au dispărut*, spune înalt preasfinţia sa, *şi s-a sfărîmat zidul care despărţia pe fraţi. Astăzi neamul romînesc răsuflă larg în noile graniţe şi începe să zidească pe temelia strămbunilor altare măreţe ca semn al păcii şi civilizaţiei. Hotinul a fost şi înainte străjerul credinţii şi neamului nostru, el tot aşa trebuie să rămînă şi în viitor. Dar pentruca opera noastră să rămînă vecinică, să ne amintim de cuvintele sfîntului apostol Pavel:* «De n-ar păzi Domnul casa, înzădar ne ostenim». *Deci lui să-i cerem ajutor şi binecuvîntare în acest moment*». Apoi vorbesc d. ministru al cultelor, Al. Lapedatu şi preasfinţitul episcop Visarion. Preasfinţia sa mulţumeşte întîi lui Dumnezeu pentru această zi mare, apoi înalţilor oaspeţi, cari au ţinut să vină pînă în aceste locuri, dînd cu venirea lor o strălucire neaşteptată acestui eveniment şi mărind peste măsură bucuria noastră. Şi această zi este cu atît mai însemnată, cu cît pentru întîia oară, după Unire, noi punem în aceste locuri, un semn vădit al stăpînirii noastre naţionale. Căci dacă împărăţii şi tronuri se

schimbă ori se sfărîmă, credința totuș rămîne isvorul vecinic din care omenirea va sorbi mereu puteri noi de viață, iar zidurile bisericești dăinuiesc în ciuda vremilor și a tuturor curentelor protivnice lor».

La aceste cuvîntări a răspuns Alteța Sa Regală Principele Carol. Ne-a fost dat să auzim vorbind de data asta, în persoana unui prinț, un distins orator și un ales cunoscător al problemelor neamului nostru. Alături de avîntul tinereții era cea mai pătrunzătoare pricepere a împrejurărilor și locului în care ne găsim. Alteța Sa aduce omagiul memoriei celor căzuți în războiu, căci datorită jertfei lor, noi ne-am putut aduna în acest loc spre a ridica altare de biruință. «*Iar acest altar îl ridicăm ca să fie mărturie și aspră mustrare celor cari zic că noi venim sprijiniți numai de sabie. Iată noi ridicăm biserici înainte de a zidi cazărmi și a fabrica tunuri. Și dacă alături de noi un popor mare se distruge prigonind credința și necinstind bisericile, noi ridicăm altare, căci în ele sunt neîntrecutele învățături de dreptate și dragoste socială pe care le-a predicat blîndul Iisus*». Aplauze nesfîrșite au întărit spusele prințului. Ele au făcut o profundă impresie în sufletul mulțimii și au stîrnit admirația tuturor.

* * *

După terminarea acestei sfințiri, clerul precedat de numeroase steaguri și însoțit de corul catedralei vechi, pornește în procesiune, urmat de o întinsă mulțime spre locul viitoarei reședințe episcopale, situat pe o ridicătură așezată în fața gării Pămînteni Pe această colină, împodobită cu mari arcuri de verdeață, locul fiind larg, se adunase oastea ce trebuia să defileze, și o mulțime de credincioși venită din zeci de sate din apropiere, în haine de sărbătoare.

Mulțimea steguleților naționale tricolore, presărate pe numeroasele arcuri de triumf, împodobite cu frunze, murmurau în adierea vîntului par-că ceva misterios. Era par-că sufletul mare al trecutului acestor locuri, care venia să ia parte la rugăciunile și a bucuria noastră.

Aici s-a pus piatra de temelie a bisericii episcopale, menită a fi de slujire obștei monahilor și fraților acestei episcopii, cu hramul «Cuvioasa Parascheva», ceeace înseamnă, că episcopia este sub ocrotirea acestei cuvioase, ale cărei sfinte moaște se păstrează

în mitropolia din Iaşi, patroana Moldovei. Aici a cuvîntat prefectul judeţului Emanoil Cateli.

Apoi, s-a pus temelia viitoarei reşedinţe episcopale în mijlocul unui mare parc, de unde privirea se plimbă peste oraşul Bălţi şi împrejurimile sale cu coline înalte. Aici a cuvîntat primarul oraşului, avocatul Ştefan Sadovici.

Sfîrşindu se sfinţirea acestor trei locuri urmează defilarea în faţa Alteţei Sale Regale, a distinşilor oaspeţi şi întregului popor. Sanctitatea Sa Patriarhul Damianos, care pentru întîia oară în viaţa sa privea cu admiraţie şiruri de oşteni creştini, trecînd vioi în valuri mari pe întinsul cîmpiei, i-a binecuvîntat emoţionat.

* * *

Pretutindene, soare, freamăt de lume şi bucurie. Peste cîteva clipe întregul cîmp este invadat de mulţimea satelor din împrejurime pornită spre mesele de praznic, întinse pe iarbă, ca apoi să se întoarcă veselă, grăbind spre oraş, pentru a-şi împărtăşi în tihnă impresiile celor văzute. Primăria oraşului a invitat la un banchet de 250 persoane, pe toţi oaspeţii în frunte cu Alteţa Sa Regală.

Mai gîndea oare vrednicul vlădică Amfilohie, episcopul cărturar al Hotinului din veacul trecut, că episcopia sa va avea o reînoire atît de strălucită? Fără îndoială că el nu va fi putut avea viziunea acestei sărbători atunci, cînd plin de amărăciune într'o scrisoare către mitropolitul Proilaviei, numia episcopia sa «roabă» mai mică între celelalte, «în care trăeşte lupul cu oaia la un loc», făcînd aluzie la faptul că episcopia lui din Hotin se găsia în mijlocul Turcilor, care stăpâniau în acea vreme cetatea Hotinului. Şi nu i va fi trecut prin minte că tocmai la această «roabă» va veni un patriarh din locuri depărtate, chiar patriarhul Ierusalimului, însoţit de prinţul moştenitor al ţării sale, astăzi mare şi puternică, de mitropoliţii, generali şi de miniştrii ţării libere şi puternică.

Bucură-te acum cu noi, sfinţite stăpîne, şi te roagă ca Dumnezeu să ajute şi să încurajeze pe urmaşul tău episcopul Visarion, care a pus umărul cu atîta zel, să ridice în umilinţă moştenirea ta,— să-ş vadă realizate începuturile frumoase la care am fost astăzi şi noi martori cu mulţimea, şi să fie toate întru slava Dumnezeului părinţilor noştri. Amin.

Ierodiacon D-r **Laurenţiu Busuioc.**

1 Oct. 1924
Bălţi.

Act de fondațiune.

Astăzi 28 Septembrie, anul Mîntuirei una mie nouă sute douăzeci și patru, în al zecelea an de glorioasă domnie a Majestății Sale Regelui Ferdinand I al Romîniei și a soției sale Regina Maria, pusu-s-a temelie în orașul Bălți bisericii catedrale episcopale cu hramul sfinților împărați și întocmai cu apostolii, Constantin și Elena, față fiind la acest însemnat act Alteța Sa regală principele Carol moștenitorul Tronului și înalt Preasfințitul Mitropolit Primat d-r Miron Cristea înconjurat de membrii sfîntului Sinod, Inaltul guvern al Țării, cu numeroși reprezentanți ai parlamentului, fruntașii orașului și mult cler și popor.

Și se ridică acest sfînt locaș, prin osîrdia preasfințitului Visarion Puiu, întîiul episcop al reînviatei eparhiei a Hotinului, după planurile întocmite de arhitecții Adrian Gabrielescu și Petre Dumitrescu din București, ca să fie loc de închinare norodului creștinesc și podoabă acestui oraș, și semn de vecinică aducere aminte pentru întoarcerea acestei laturi de țară dintre Prut și Nistru la patria mamă—România.

Făcut și semnat în orașul reședinței episcopale Bălți.

† **Damianos** *patriarhul Ierusalimului.* **CAROL.**

Miron
mitropolit primat
al României

Pimen, *mitropolitul Moldovei.*

† *Metropol. de Sebastie* **Dossithéos.**

† **Visarion** *episcop de Hotin.*

† **Gurie** *arhiep. Chișinăului.*
† **Lucian** *al Romanului.*

† **Ipolit** *Rădăuțeanu.*

A. Lapedatu
ministrul cultelor

D-r. C. Angelescu
ministru al instr. publice

Ion Inculeț
ministrul Basarabiei

Ion Nistor
ministrul Bucovinei

Gh. Mîrzescu
ministrul al justiției

General Al I. Lupescu
șeful Marelui Stat Major

General I. Popovici

General N. Petala

General Stratilescu

General I. Zadic
Com. corpul 4 de arm.

General Ioan Papana
Comd. div. 14 infanterie

General N. Batîr

General V. Economu

General adj. I. Florescu

General D. M. Costantinescu

D-r. Dragomir Demetrescu
profesor universitar

Ștefan Sadovici
primarul or. Bălți

Em. Catelli
prefect

Xenofont Eraclie
senator

Efimie Popovici
senator

Ștefan Ioan

C. Al. Holban
inspector școlar

Iuliu Valaori

și numeroși fruntași din orașul Bălți din cler și mireni.

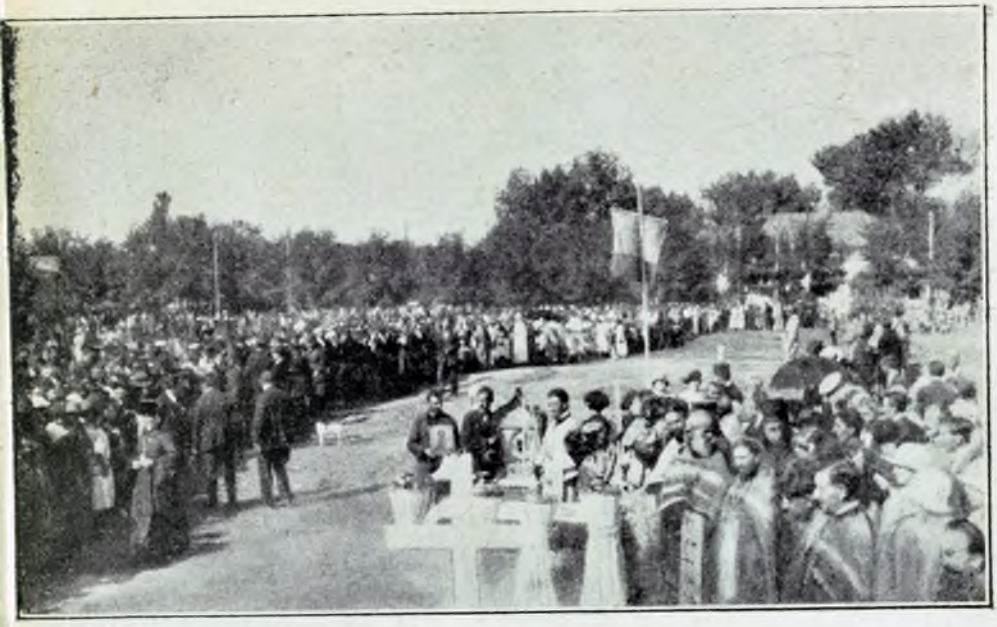

In aşteptarea sosirei patriarhului Damianos al Ierusalimului, a principelui Carol al Romîniei şi a întregului sinod romînesc în frunte cu mitropolitul primat Miron.

Mulţimea credincioşilor adunată la sfinţirea locului noii catedrale „sfinţii împăraţi Constatin şi Elena" din oraşul Băiţi, la 28 Septem brie 1924.

Episcopul Visarion, ajutat de arhimandritul Gherasim la dreapta și arhimandritul Melhisedec la stînga, însamnă cu o cruce locul altarului viitoarei catedrale.

Sosirea prea fericitului **Damianos** *al Ierusalimului, însoțit în dreapta de mitropolitul Dositei al Sevastiei din Palestina, iar în stînga de episcopul Visarion al Hotinului, la locul întemelierii viitoarei catedrale.*

Patriarhul Damianos al Ierusalimului înconjurat de mitropoliții și episcopii țării în așteptarea începerei solemnității punerii pietrei fundamentale a catedralei din Bălți, la 28 Sept. 1924.

Mitropolitul primat Miron stropește cu apă sfințită temelia noii catedrale din Bălți. Alăturea se vede A. S. Regală principele moștenitor Carol (azi rege al Romîniei).

Cadedrala din Bălți în anul 1930 [după· întăiul proect].

Scrisoarea mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni către mitropolitul Veniamin Costachi

Din arhiva **Ioan Pelivan**

Preosfinţite mitropolite al Moldaviei kyr Veniamin cu ce în Hristos frăţască dragoste le heretisesc

Frăţasca scrisoare preosfinţiei tali din trecuta lună lui Dechemvrie cu mulţumită am priimit, împreuna cu cele patru vase vin şi doao mii ocă sare ce ne-ai trimis, pentru care şi aducem cuvioasele mulţămiri dragostei preosfinţiei tali.

Aicea din viile Mitropoliei nefăcându-se vin în anul trecut, silit am fost să cumpărăm pentru trebuinţa casii.

Pentru heretisirea ce îmi faci de întrare în casă,[1] îţi mulţămăsc, lăudîndu-mă că toate cu agiutorul Domnului gătindu-se, am aflat odihnă mai ales cu bisărica, care luînd sfârşit cu ale ei cuviincioase podoabe, s'au şi sfinţit în numele Pocrovului Precuratei de Dumnezău Născătoare şi pururea Fecioarei Mariei, în 12 a lui Noemvrie, întru care să slujeşte în toate zilele dumnezăiasca slujbă după ustavul bisăricesc.

Iar de primăvară, ajutându-ne Dumnezău să ajungem cu sănătate, avem scopul să începem şi zidirea şcoalelor. Intr'aciastă zi am priimit şi tabla antiminsului, pentru care foarte mulţămăsc Preosfinţiei tali.

Pentru aceste . . . . . [2] şi eu datornica heretisire Preosfinţiei tali cu sfintele praznici a Naşterii Mîntuitorului nostru Hristos şi a Dumnezăeştii Arătări, pohtindu-ţi ca să le prăznueşti la mulţi ani cu îndoită bucurie şi sufletească mîngăere.

Rămînem al Preosfinţiei tali în Hristos frate şi usărdnic cătră Domnul rugătoriu.

Gavriil exarh Mitropoliei Chişinăului şi Hotinului

Chişinău
1815 an
Ianuarie 2 zile

---

1. Este vorba de casele noui ale mitropoliei Chişinăului. N. R.
2. Un cuvânt indescifrabil. N. R.

Boeriile-slujbe din Țările Române la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul celui al XIX-lea

de
T. G. Bulat

Inputerniciții ruși, așa zișii senatori, au urmărit întreaga dezvoltare economică și socială a principatelor noastre, căzute supt lunga lor stăpânire, între 1806—1812. Ei căutau să descopere toate izvoarele de bogăție ale principatelor și să se informeze asupra vechei așezări a țării. Aceasta din urmă poate pentru simplificarea conducerii, dar poate și spre aranjarea treburilor în folosul lor. In arhivele din Chișinău se găsesc multe mărturii în această direcție. O parte s'au publicat de Radu Rosetti,[1] după tipăriturile făcute de I. N. Halippa. Cea ce prezentăm noi aci sunt luate direct dela izvoare[2] și date exact, fără comentarii și ipoteze. Ele vor servi desigur cercetătorilor cari se vor ocupa cu studierea acestei clase sociale românești și se va putea astfel completa studii ca acelea făcute de C. Giurescu, Bălan și alții. Ca urmare, noi nu inzistăm, potrivit programului acestei publicații. Adăugăm doar că încadrarea fiecărei boerii-slujbe a fost făcută de însăși Divanele celor două țări, Muntenia și Moldova. Este deci cuvântul oficialității.

I.

Starea dintâio a dum-lor boerilor celor mari carii să numesc veliți după orânduiala dregătorilor și dupe obiceio țării.

Vel ban este întâe boerie și divanit căutând trebile de judecăți ale norodului dinpreună cu ceilalți veliți boeri, care această

1. *Arhivele Senatorilor din Chișinău;* III p. 8 și IV p. 2 în Analele Academiei Române tom XXXII, 1909.

2 „Dela" nr. 1739/1810. Arhiva Senatorilor Chișinău.

dregătorie are și corispondență Divanului Craiovii, căutând și în parte și unile pricini de judecăți ale Craiovenilor. Și prin dum-lui să oranduesc boerii divaniți, cum și judecătorii la depertamentulurile de acolo și la cinci județe ot preste Olt, precum și unile din Zapcilăcurile și dregătorii mici care slujesc Divanului Craiovii, de la care Zapcilăcuri au un obicinuit venit, adică de la armășie al doilea ot Craiova, de la polcovnicie de acolo, de la polcovnicie de Cerneți, de la 3 logof. al Divanului de acolo, de la doi 3 logofeți ale depertamenturilor de acolo, din izbășia Divanului, de la . . . . capitănii de scaun ale bănii în Craiova, din judecătoriile a dooae depertamenturi de acolo, de la vătășiea bănii, de la jud. ot oraș vel Ocnă sud Vălcea, și de la inpleneli. Și fiindcă acum ban nu este inplinește locul bănii d-lui logof. Costandin Samurcaș, întăio dregător ai Divanului Craiovii. Are dregătorie bănii leafă de la vistere tl . . . . 1000 pe o lună care și cu veniturile ce s'au zis mai sus să adună într'un an tl 34200.

Vel Dvornic de țara de sus | sănt împreună
Vel Dvornic de țara de jos |

divaniți, căutând pricinile de judecăți ale norodului. Au dumnilor și corispondențiea plaiorilor din țănuturile care să hotărăsc cu Țara nemțească, unde prin d-lor să orănduesc vătafi plaiurilor, care sănt de paza hotarălor fiind știut plaiorile vornicului de sus și plaiorile vornicului de jos, de la care vatași au dă ea obicinuita avaetu, având și un deosebit venit slujba vornicii. Au supt comanda d-lor 12 v. vornici 6 la un vornic și 6 la altul, carii să orănduesc la pricinile ce să intămplă între orașănii București pentru călcare de hotară a locurilor, unde la aceste dregătorii să află acum d-lui Costandin Crețulescu dă sus, și d-lui Petrache Ritoride de jos, rănduiți de strălucitu cneaz. Și leafa acestor dregători dă la Viesterie este pe lună de un vornic căte tl . . . . 500. care și cu celelalte venituri ce au, adică din vatașiile plaoirilor și din vornicii, să adună într'un an fieșcărue căte tl 20.000

Vel Vornic al treilea | sănt divaniți căutând pricinile
Vel Vornic al putrulea | de judecăți

ale norodului, împreună cu d-lor ceilalți veliți boeri, având și d-lor căte 6 vt. vornici tot pentru căutarea pricinilor de locuri, să împărtășesc și d-lor din venitul slujbii vornicii, unde acum la aceste dregătorii să află d-lui Ioan Comnean vornic al treilea, și al 4 log.

Iordache Slatinean care s'au lepădat de la 21 urm. Leafa acestor dregători este de la Visterie pe lună de un vorn. căte tl . . . 500 care şi cu venitur ce eau din vornicii să adună într'un an fieşcăruea până la tl 9000

Vel Logof. de ţara de sus, este divanit, căutând pricinile de judecăţi şi jalbile norodului, dinpreună cu ceilalţi veliţi boeri, are şi îngrijirea trebilor canţelarii Divanului, pentru căte cărţi şi hotărări să poroncesc de la Divan a să săvărşi, care urmează în partea ţării de sus la judeţele ce sănt ştiute. Şi prin d-lui orăndueşte Divanul judecătorii depertamenturilor de aici în judecătorii dupe afară, şi pe condecarii dela judeţile ţării de sus. Şi au obicinuitul avaet de la cărţile ce să dau dela Divan şi de la slujbe, avănd supt comanda d-lui şi pe toţi calemgii Divanului ţării de sus, unde la această dregătorie să află acum d-lui Teodorache Vacaresc. Are această dregătorie leafă de la Vistierie pe lună tl . . . . 350 care şi cu celelalte venituri ce are, adică de la huzmeturi căte tl doi la pungă. dela 3 logofeţi ai depertamenturilor, de la condicari a 3 judeţe, de la judecătorii a 3 judeţe, dela igumeni noao, dela hrisoave i alte cărţi de privelegiori, şi de la jălbi, să adună întrun an tl 17.000

Vel vornic al obştirilor este asupra cutii de milostenie dă obşte, carele îngrijăşte pentru străngerea veniturilor ce sănt orănduite de să dau la această cutie din unile slujbe i dela dregătoriile ce să fac, şi înparte lefi ajutoruri de milostenie la obraze scăpătate şi la săraci, după catastih ce i să dă iscălit de Prea sfinţiea sa părintele Mitropolit, şi de d-lor boerii divanţi, îngrijind şi pentru copii sărmani fără părinţi, unde acum la această dregătorie să află d-lui vornic Manolache Lahovari şi are leafă de la Vistieriă pe lună căte tl . . . . 500 şi încă tl 100 de la cutie.

Vel logafăt de ţara de jos, este divanit, căutând pricinele de judecăţi şi jălbi ale norodului, împreună cu celelalţiveliţi boeri, cum şi celelalte trebi ale logofeţii căte urmează la Ţara de jos, avănd şi obicinuit avaet de la cărţi şi de la slujbe. Are supt comanda d-lui şi pă toţi calemgii Divanului ai ţării de jos, i pe condicarii de la aceste judeţe; unde la această dregătorie, acum să află logof. d-lui Dimitrie Racoviţă. Şi are această dregătorie leafă de la Vistierie pe lună căte tl . . . . 350 care cu celelalte venituri ce are, adică, de la huzmeturi doi la pungă, dela condicarii a 10

județe, de la judicătorii a 10 județe, de la igumenii noa, de la hrisoave i alte cărți de priveleghiori, și de la jălbi, să adună într'un an tl 15.000

Vel logof. de obiceiori, este judecător la Divan dimpreună cu ceilalți veliți boeri, și datoriea aceștii dragătorii este, să adune adică și să strângă la un loc într'o condică, scrise toate obiceiorile și orânduelile țării căte sânt spre buna eftacsie a fiteșcărue, ca de la această dregătorie să-ș ceară arătarea obiceiorilor, cum și hotarăle țării să le aibă scrise într'aceeași condică bine păzită, ca oprirea după vreme să să afle și să fie știut, având împărtășire de avaet de slujbele ce au și d-lor logofetii ceilalți; unde la această dregătorie să află acum d lui logof. Bălian care s'au lepădat de la 18 Febr. Și leafa aceștii dregătorii de la dregătorii de la Vistierie este pe lună căte tl . . . . 350 care și cu celelal venit ce are, adică, dela huzmeturi potl doi bani 75 la pungă, împreună cu vt și tt logof. al său, să adună într'un an tl . . . . 12000.

Vel Spătar: este divanit, judecător împreună cu ceilalți veliți boeri, carele este și izabit mahalalilor din București adachizam pentru buna orândueală, a căuta de foc, a ingriji de hoți și de oameni răi, atât în mahalalile Bucureștilor încungiorând mahalalile cât și pe afară prin polcovnici zapcii, căpitani și slujitori ce-i are supt comanda sa, judecă și pricinile ce au mahalagii întredânșii, îngrijaște și pentru cei ce întră și es din poliție prin strejile ce are rânduite la marginile drumurilor și la podurile poliției, cum și afară pe la marginele țării, având căpitanii săi rânduiți întra'adins și la margini, unde la această dregătorie să află acum d-lui vorn. Grigorie Ghica. Iar leafă această dregătorie nu are de la vistierie, fiind că își are deosebit venit al spătăriei, adică, dela căpitâniile ot marginea Bucureștilor, i din toată țara, de la polcovniciile din toată țara [bez Craiovii și a Cerneților care sânt ale Bănii și bez polcovniciea Târgoviștii care este a agii] de la vătășiesc de arabagii, dela tr. logof. al spătării, dela vataș. spătării, dela toate zapcilăcurile căte sânt supt otcărmuirea spătării, și dela împlinirile ce să fac prin judecată spătării, care să urcă până la tl . . . . 70.000 sau 80.000 pă vreme bună.

Vel hatman, este divanit între veliții boeri carele caută mai înainte și treaba poștilor. Iar acum această dregătorie nu este.

Vel vist este divanit între veliții boeri, toate orănduelile pentru orice dări de bani, i zah[a]rele i salahori i cară, și de ori ce trebuință să cere de țară prin d-lui le face Divanu carele îngrijaște atăt pentru orănduelile banilor a să strănge la visterie, și celelalte cereri a să proftaxi în vreme, căt și pentru dreapta cumpănire județelor, i a satelor și a lăcuitorilor, a li să păzi întru dările ce li să cer. Pentru acea și ispravnicile dupe la ținuturi, prin alegerea și a d-lui vel vist le orănduește Divanul și are supt comanda d-lui pe toți calemgii și zarafii vistieriei: i pe sămeșii după la județe. Acum într'aceasta dregătorie să află d-lui vistier Costandin Varlaam. Și are venitul său al dregătoriei la dajdie căte tl 2000: care și cu alt irat ce are din altele, să adună dintr'un an până la tl 60000; adică de la banii menzilhanelilor, dă la banii manzălilor i a brăslașilor, de ajutorul zah[a]relii, și de la însumaturi, precum și de la 17 sămeșii ale județelor bez senet[u]rile ce să dă la Domnie copăe breslilor, care prind peste tl 40000.

Vel vornic de politie este între veliții boeri, carele strănge dările de bani i salahori, cară și altele trebuințe ce să cer din politiea Bucureștilor, având supt comanda sa zapcii și slujbașii cei trebuincioși unde la această dregătorie să afla acum d-lui logof. Scarlat Gradișteanul, și au leafa de la visterie pe lună căte tl 400 însă tl 250 leafa, iar 150 din dajdia breslașilor, care acești cat tl 150 să adună la fieș care tesraminie tl 600.

Vel postelnic este boerie a Domnului prin care să lucra corespondenție ce avea Domnul cu Țarigradul, și cu serhaturile turcești du peste Dunăre, și prin vel post să făcea dregătoriile țării, de la care dregători avea un obicinuit dar pe căt acel dregător să proeresea. Are supt comanda sa un v. i un tr postelnic și 12 postelnicei, carii să trimit mumbașiri pe la județe, cum și brasla călărașilor i a lipcanilor carii sănt curieri ai țării. Venitul aceștii boerii sta la voința Domnului pre căt vrea a-i orăndui. Această dregătorie acum lipsește.

Vel cămăraș boerie a Domnului în slujba și treaba Domnilor și a curtii domnești făr de leafă dela visterie, țiind cheltuelele camării domnești și avea dintr'acele cheltueli venitul său. Acum într'aceasta treabă să află rănduit dă Divan Costache fiiol d-lui vornic Isaac Ralet și are orănduit venit, cotăritul, ploconul cămărașii, și un obicinuit havaet de la starostea de neguțători, care prinde ca tl 2500.

Vel căminar are venit slujba căminăritului şi a vămii tabacului, ear leafă din visterie nu are. Şi la această dregătorie să află Anastase fiiol d-lui vorn. Comnean, ear iratul aceştii boerii să urcă pănă la tl 20000.

Vel paharnic judecător la boerii veliţi făr de alt venit, de cât cu leafă de la visterie pă lună tl . . . . 160. Iar dela vremea armii aici, această boerie nu mai este.

Vel stolnic asemenea leafa sa de la visterie tl . . . . . 100.

Vel comis era îngrijitor, pentru povodincii adică cai domneşti, de călărie, i pentru fănul şi orzul ce să da la cai, şi pentru toate cheltuelile grajdului domnesc din care îşi avea venitu său pe cât Domnul vrea a-i orăndui, făr de a avea leafă de la visterie. Aceasta boerie acum nu mai este.

Vel grămatic, scriitor grecesc şi era la trebile Domnului cu leafă de la vistierie pe lună tl . . . . 500. Această boerie acum nu mai este.

Vel portar purtător de grijă Turcilor mosafiri ce venea la Domn, are comanda lui brasla portarilor ce era slujitori în treaba Turcilor mosafiri. Şi i să da leafă de la visterie pe lună tl . . 250 osebit de venitu ce lua de la hotarnicitu moşiilor pentru masurătoarea lor, ear acum această boerie nu este.

Vel agă este zabir înlăuntru politii Bucureştilor pă tărg, a căruea datorie este, să îngrijească prrea (sic) pentru cele trebuincioase de hrana norodului politii a nu fi lipsă şi să privegheze prrea pentru eftinătate de a păzi isnafurile la lucrurile ce vănd, atăt cartul ce să dă de la Divan, cât şi dreptatea în cumpene şi dramuri. Asijderea are a îngriji de a să păzi buna orăndueala în tărg, a nu să întâmpla gălcevuri, cercetănd şi judecănd pricinuirile ce s'ar întămpla între tărgoveţi, cum şi paza de foc i de hoţi şi oameni răi, încungiorând noaptea târgul cu zapcii şi oameni ce are supt comanda sa. Unde la această dregătorie să află acum d-lui Aleco Ghica. Leafă de la vistierie nu are această dregătorie, fiindcă are obicinuit venit al agiei, adică de la căpităniile de aici din tărgul Bucureşti, de la polcovnicii ot Tărgovişte, de la vatăşii agii, de la log. agiei, de la ceauşul cel mare, de la căpitanu za dorobanţi, i de la înpliniri, care să adună pe un an ca la tl 30.000.

Vel clucer judecător împreună cu veliţii boeri, alt venit nu are de cât leafă de la visterie pe lună tl . . . . . 250.

Vel sărdar făr de alt venit de cât leafă de la visterie pe lună tl . . . 100. Aceasta boerie acum nu este.

Vel armaş este întru zaftul său pușcăria vinovaților, adică temnița în care să închid hoții și ucigași de oameni, a cărora pedepsele și săvărșaște vel armaș, după hotărârea și poronca ce să dă de la Divan. Are supt comanda sa pe slujbașii i zapcii pușcării i pe masalagii. Așijderea are asupra sa și pe toți țiganii cari sânt în țară slobozi domnești de la carii strânge birul lor ce-l dau la Domnie unii în dajdie de bani alții în catură (sic) de aur. Unde la această dregătorie să află acum d-lui biv vel vorn Costandin Bălăceanu. Leafă această dregătorie nu are de la visterie, fiindcă are obicinuitu venit al armășii din dajdiea țiganilor, din dajdiea aurarilor, avaet de la țiganii ce strâng catări, de la vătășii de lăutari, avaet de la trei zapcii ai pușcării, de la slujitorii armășii plocon, care să adună pe un an ca la tl 70000

Vel medelnicer făr de alt venit, ci numai cu leafă din vistierie pe lună tl 100. Această boerie acum nu mai este.

Vel sluger făr de alt venit ci numai cu leafă din vistierie peună tl 60. Această boerie nu mai este.

Vel pitar îngrijitor carătilor i telegarilor domnești i de făn i orzu și de toate cheltuelile lor, din care își avea venitul său pe cât Domnul vrea să-i orânduiască, avea leafă de la visterie pe lună tl 60. Acum această boerie nu este.

Vel șătrar fără alt venit de cât cu leafă din visterie tl 60. Acum această boerie nu este.

Vel clucer za arie aseminea fără alt venit de cât cu leafa de la visterie tl 60. Acum această boerie nu este.

Vel ispravnic za curte purtător de grijă în lăuntru curții domnești, cu oamenii ce i are această dregătorie orânduiți, și cheltuitor la cele mărunte trebuințe ale curții domnești, din care își avea venitul făr de a fi cu leafă de la visterie. La care această dregătorie să află acum sărdar Rodcanu Ealo nicean.

Asemenea catast. s'au dat și la cel de mai nainte prezedent Ex.-sa ghen. Cușnicov.

Mitropolit Ignatie,
Grigorie Ghica, Evstatie Crețulescu,
Constantin Balaceanu, vel vistier,
Constantin Varlaam, Ioan Comănean.

II.

Vedomostie pentru toate locurile cele de slujbă, sau dregătorie, ce să află în cnejie Moldovii, care tocuri să prind de pământeni, cum şi de veniturile, ce are fieştecare loc de slujbă într'un an.

Locurile de slujbă. Comitetul Divanului întăi. Acest Divan care prinde locul cel mai întăi s'au alcătuit după intrare oştilor împărăteştei sale măriri, a Rosăi în ţara aceasta. Iaste lucrător întru toate care să ating de ocărmuirea. Are putere a păzi ca pe la toate locurile de judecătorii să să păzască fiinţa dreptăţii după pravilile şi obiceiurile pământului. A asculta toate jalobele şi a le rândui spre a să cerceta, la locurile căzute, şi a fi următor întru toate dup cuprindere predlojănii Ex-sale senatoriolui proin prezident a Divanului Sărghie Cuşnicov, din 1808 Iolie 20 supt No. 1238. Să alcătueşte de aceste patru cilenuri.

Prea o svinţie sa Mitropolit Exarh Gavril. D-lui logof. Costache Ghica, alt venit n'are de căt leafa dela casa răsurilor, căte 750 lei pe lună de care scăzind căte 2 parali la leu, ce să dau la cutie mililor dup obştiască de mai înainte hotărăre ramăn căte 712 lei 60 bani pe lună, carea într'un an fac . . . 8550.

D-lui logof. Costandin Balş, alt venit nu are decăt leafa, căte 750 lei pe lună, din care scăzănd căte 2 parali la leu, ce să dau la cutie, rămăn căte 712 lei 60 bani pe lună, care într'un an fac . . 8550.

D-lui hatm. Sandu.ache Sturza, alt venit nu are decăt leafa căte 750 lei pe lună, din care scazind căte 2 parali la leu, ce să dau la cutie mililor, rămăn căte 712 lei 60 bani pe lună, care într'un an fac . . . 8550.

Vel logof ta ţara de gios iaste cel mai întăi între giudecătorii Divanului. Printr'acest cilen să hotărăsc şi să sfărşesc toate pricinile de giudecăţi ce întră în cercetare Divanului, cari hotăriră să fac într'o simfonie cu socotinţa şi aceloralanţi giudecători a acestui Divan. Are supt sine pe toţi diecii ce alcătuesc canţelerie Divanului. Iar venitul ce are acest logof. este giumătate din suma aceea ce să ea căte 6 lei la pungă pe căte pungi să cuprind în driapta suma vănzării slujbelor rusumaturi, vamă, ocnă, goştină, desetină şi vădrărit, socotindu-să punga după obicinuinţa din vechime căte 500 lei turceşti. Care venit căte 6 lei la pungă ce să numeşte avaet a velitilor logofeţi, il dau cumpărătorii fieşcărie

rusumat, afară de suma cumpărăturii, după hotărăre ponturilor, și cum cuprinde pe suma vânzării din feștecare slujbă. Giumătate de sumă o trage vel logof. de țara de gios, iar giumătate vel logof. de țara de sus.

Și așa acest venit, cuprinde dintr'un an mai mult, iar dintr'alt an mai puțin, după suma cu care să pot vinde slujbele, uniori în sporirea, și altele ori în scăderi, care după suma cu care s'au vândut slujbele în anul trecut 1809 acest avaet s'au luat din fește care slujbă căte atătă adecă:

	Lei
Din slujba vămii, care s'au vândut cu 120.000 lei, în care sumă cuprinzând 240 pungi, care căte 6 lei de pungă fac	1440
Din slujba ocnii, care s'au vândut cu 184.000 lei, în care sumă cuprinzind 368 pungi, care căte 6 lei punga fac	2208
Din goștină, care s'au vândut cu 140.000 lei în care sumă cuprinzind 280 pnngi, căte 6 lei punga fac . . .	1680
Din slujba desătenii pe 150.000 lei cu care s'au vândut, cuprinzind 300 pungi fac	1800
Din vădrărit pe 180.000 lei cu care s'au vândut, cuprinzind 360 pungi fac	2160
Iar peste tot avaeturile pe anul 1809 au cuprinsu .	9288
Din care sumă de 9288 lei ce-au cuprinsu avaetul veliților logofeți, pe anul 1809 scazăndu-să în giumătate ce s'au luat de cătră vel logof de țara de sus, au rămas și au luat vel logof. de țara de gios	4644
Liafa hotărătă de la casa răsurilor 450 lei pe lună din care scazindu-să căte 2 parali la leu ce să dau la cutie mililor rămăn căte 427 lei 60 bani pe lună, care în 12 luni a anului cuprind	5730
Și așa venitul logofeții de țara de gios cu liafa împreună poate cuprinde păn la	9774

Vel logofăt de țara de sus. Are rangul al doile după vel logof. de țara de gios, împreună șezător în Divanul giudecătorii. Dator a să afla în toată vremea în Divan la cercetare tuturor pricinilor de giudicăți împreună cu celelalt cilenuri. Iar venitul ce are așezat ca să ea

într'un an, iaste giumătate din suma ce cuprinde acei căte 6 lei la punga din slujbele rusumaturi precum s'au zis mai sus, care după socoteala ce s'au făcut, după cum s'au vândut slujbile pe anul 1809 cuprinde giumătate din acest avaet 4644

Liafa rândoită dela casa răsurilor căte 450 lei pe lună, din care scazindu-să căte 2 par. la leu ce să dau la cutie mililor, rămăn căte 427 lei 60 bani pe lună, care în 12 luni a anului cuprinde 5130. Şi aşa venitul logofeţii de ţara de sus cu liafa împreună poate cuprinde păn la 9774

Vel vornic de ţara de gios. Cilen a Divanului de giudecătorie, dator a să afla la cercetare tuturor pricinilor în Divan întru o unire cu veliţii logofeţi la toate hotărările şi sfărşiri de pricini. Alt venit nu are, decăt numai liafa rănduită de la casa răsurilor, căte 600 lei pe lună, din care scăzindu-să 30 lei, acele cate 2 parale la leu, ci să dau la cutiea mililor, rămăn căte 570 lei pe lună, care într'un an cuprind 6840

Vel vornic de ţara de gios. Cilen a Divanului de giudecătorie, dator a să afla la cercetare tuturor pricinilor în Divan întru o unire cu veliţii logofeţi, şi celelalte cilenuri, la toate hotărările şi sfărşiri de pricini. Alt venit nu are, decăt numai liafa rănduită dela casa răsurilor, căte 600 lei pe lună, din care scăzându-să 30 lei, acele căte 2 parale la leu ce să dau ia cutie mililor rămăn căte 570 lei pe lună, care într'un an cuprind 6840

Vel vornic de ţara de sus. Cilen a Divanului de giudecătorie, dator a să afla la cercetare tuturor pricinilor în Divan întru o unire cu veliţii logofeţi la toate hotărările şi sfărşiri de pricini. Alt venit nu are, decat numai liafa dela casa răsurilor căte 600 lei pe lună, din care scazîndu-să 30 lei, acele căte 2 parale la leu ce să dau la cutie mililor, rămăn căte 570 lei pe lună, care într'un an cuprind 6840

Vel vornic de ţara de sus. (acelaş text şi aceaşi sumă ca imediat mai jos).

Vel vornic al obştei. Cilen a Divanului de giudecă-

torie, dator a să afla la cercetare tuturor pricinilor în Divan întru o unire cu celelalte cilenuri. Are în samă casa cutii mililor, ca sameşul rănduit pentru socotelile cutii. Iaste dator a purta dc grije pentru strângerea în vreme rănduită a veniturilor ce sint hotărite acestii casă, cum şi pentru împărţire mililor ce să dau pe fieştecare lună, după izvod anume la ipochimene şi casă cu totul scăpătată. Pentru care la sfărşitul anului slujbii sale este dator a da samă, atăt pentru venituri căt şi pentru daturi în mile, care samă să cercetiazi de cătră boerii cei întăi. Are asupra şi epitropiile de averi streine, fără clironomi. Acest cin păn la Domnul Alexandru Muruz n'au fost, ci de numitul Domn s'au hotărăt ca să fie, dăndu-i-să slujba ce i să arată. Iar venitul ce are rănduit iaste acesta adică de la 30 slujitori ce are vornicie la obştie, care dau într'un an căte 200 bani de om supt nume de poclon, însă giumătate la svete Gheorghie, şi giumătate la svit Dimitrie care poclon cuprinde 50 lei. Liafa rănduită dela casa răsurilor, căte 300 lei pe lună, din care scăzind 15 lei acele căte 2 parale la leu, ce să dau la cutie, rămăn căte 285 lei pe lună. Iar pe anu . . . . . Lei 3420

Osăbită liafă din veniturile casăi cutii mililor, căte 300 lei pe lună. Iar pe anu 3600

Şi aşa venitul vornicii de opşte împreună cu liafa cuprinde 7070

Vel spătar. Cilen a Divanului de giudecătorie. Este dator a să afla în toată vremea la Divan la cercetare giudecăţilor. Alt venit nu are decăt liafa rănduită de la casa răsurilor, căte 350 lei pe lună, din care scăzindu-să 17 lei 60 bani, acele căte 2 parale la leu a cutii, rămăn 332 lei 60 bani, pe lună, iar într'un an 3990

Vel logof. Iaste dator acesti toate jalobile la ocărmuire ce întăi, a da răspuns în dosul fieştecărie jalobilor supt iscălitura sa, arătând rănduirea la ce loc să margă jăluitoriol ca să-s cerceteze pricina. Iaste dator a sta la cercetare pricinilor, şi acesti giudecătorilor scrisorile ce scot jăluitorii, în pricinile ce au. Iar venitu-rile sănt aceste însă:

	Lei	Bani
Dela carte de giudecată pentru pricini mari de moşii, cari se hotărăsc cu giudecata Divanului, avaet căte	15	
Pentru întărituri ce să dau dela Divan pentru moşii întregi avaet căte	20	
De întărituri ce să dau dela Divan pentru stăpănirea de părţi de moşii, casă, dughiene, vii, şi ţigani avaet	10	
De toată cartea de hotărăt, căte de toată cartea ce să dă pentru paza pădurilor căte	1	
De toată cartea dup jalobă, şi de volnicie i publicaţie căte		30
Şi aşa acest avaet hotărăt ca să ea V. logof. de pe cărţile ce să dau dela Divan în pricinile mai sus arătate toate să cuprindă dup vremea şi mai mult şi mai puţin precum urmeazi şi pricinile de giudecăţi în Divan, care avaeturi să cuprindă într'un an păn la .	600	
Poclonul de la 24 fustaşi căte 60 par. de om, însă jumătate la svete Gheorghie şi giumătate la svete Dimitrie, care într'un an cuprind	36	
Liafa dela casa răsurilor căte 100 lei pe lună, din care scăzindu-să căte 2 par. de leu şi cutii mililor, rămăn căte 95 lei pe lună. Iar într'un an	1140	
Şi aşa venitul lui V. logof. poate să cuprindă pănă la	1776	

Vornicii de poartă. Aceştie sunt şasă lăngă Divanul giudecătorii. Să rănduesc de cătră vel logof. de ţara de gios de hotărăsc moşii, preţăluesc casă, dugheni, cercetiazi pricini de hotară. Ier venitul lor este acesta:

De toată piatra hotar ce vor pune la moşiile ce să rănduesc hotarnicii, căte	3	
De preţăluit casa şi dugheni; pentru casa sau dugheana de frunte căte	5	
Pentru casa sau dugheana mai proastă căte . .	2	60
De toată vita mari se va preţălui căte	60	
De toată vita mică căte	30	

De preţăluit haine şi alte pojijii casnice la 10 bani, pol ban.

Iar când se trimit afară le se hotăreşte osteniale de către vel logofăt de ţara de jos, după cuviinţe. Are fieştecare liafă de la casa rasurilor câte 39 lei pe lună, iar într'un an . . . . . Lei 360 Bani

Iar din veniturile hotărâte lor ce să arată mai sus afară de leafă, nu să poate socoti cât poate prinde unul pe an, urmând aceasta dup întâmplările slujbelor.

Diecii Divanului. Sint la număr păn la 30, care alcătuesc canţeleriea Divanului giudecătorii. Acei dintre dânşii cărora li să dau trebile pricini mari să numesc logofeţi de taină şi ceilalţi dieci. Toată datoriea slujbii lor atârnă la trebile acestui Divan după hotărere giudecătorilor. Iar venitul lor este acesta:

De toată carte de giudecata pentru pricini mari de moşie şi altă acareturi câti 40

De carte de giudecată de al doile pricini câte . 20

De carte de giudecată pentrn pricini mai mici câte 10

Pentru întăriturile ce să dau de la Divan asupra stăpânirei de moşăi şi altile, de toată carte câte . . . 20

De toată carte de hotărât şi de toată publicaţiea, câte 2

De toată partea de jalobă vorniciei şi ţădulă câte . 1

De carte ce să dă pentru pază de păduri, câte 1

Pentru scris răvaşi de jalobă; câte 30

Pentru trecut în condică parte de giudecata pentru pricini mari, câte 5

Pentru trecut în condică cărţi de giudecată pentru pricini al doile mână câte 2 60

Pentru trecut în condică carte de giudecată pentru pricini mici şi de întăritură câte 1

Liafa rânduită de la casa răsurilor câte 1495 lei pe lună pentru toţi, care sumă să înpărţăşte de către vel logof de ţara de gios la toţi, cât socoteşte că i să cuvine fieştecărue.

Izbaşa de Divan. Slujba sa este de a strânge şi a lua jalobile fieştecărue, şi a le da la v. logof, ca să le ceteascâ. Şi după ca să rânduesc cu răspunsu în dos la ce Lei

loc de giudecătorie să margă fieştecare jăluitor, pentru cercetare pricinii, iaste dator a lua izbaşa a lua iarăş jalobile de la v. logof. şi a le da în mâna jăluitorilor, povăţuind pe acei cu neştiută de carte şi de obiceiori la ce loc să margă, şi la cine să-o înfăţoşază. Iar venitul său iaste acesta, căte 9 bani de toată jalobă ce i să dă răspunsu în dos, luând aceşti căte 9 bani, când o dă în mâna jăluitoriolui. Leafa de la casa răsurilor căte 10 lei pe lună, iar într'un an 120

Vel vornic de aprozi: Zapciu a Divanului are supt sine închisoare ce să numeşte vartă, pe aprozii şi fustaşii de vartă. Aduce cu aprozii săi pe acei cari dup vadelele ce li să pun nu vin ca să stee în giudecată cu părăşii lor. Scoate şi înfăţoşază înaintea giudecătorilor în fieştecare zi pe rând pe acei ce au să-ş judece. Inplineşte bani de la acei ce să înprumută, şi la vadele n'au purtarea de grijă a-i plăti. Face înplinire de ori ce fel de averi rămâne după hotărire giudecăţiii a să lua de la un loc şi a să dă la altul. Iaste dator a să află la Divan. Acest cin al vornicii de aproz păn la Domnul Alexandru Mavrocordat n'au fost, având această triabă în mâna sa vatavul dă aproz cu ceauş de aproz. Şi de la numitul Domn s'au făcut acest cin şi i s'a dat această triabă, lăsând a fi şi vatav şi ceauş de aproz pentru slujba Divanului, dar supuş vornicului dn aproz.

Iar venitul îi este acesta. Inpliniala la zăci lei unul atât pe bani în hazna ce va înplini, cum şi pe lucruri ce să vor înplini în preţu de bani, care înplinială, păn la 1809 Noem. 1 să da de obşte în toate pricinile de către acei ce ave a trage şi a scoate prin giudecată. Iar dela această vremea s'au făcut această osăbire întru pricini de înprumutări, găsindu-să cu cale şi cu sfatul de obşte s'au hotărit, ca acei ce să înprumută cu bani şi la vadelele ce-ş pun prin zapisă ca să-i plătiască, şi n'au purtare de grije a-i plăti, când să vor înplini banii dela dânşii prin zapcilăc, ei să fie datori a plăti şi înpliniala zapciului, neviind vinovaţi creditorii cei ce înprumută a păgubi din banii lor. Şi aşa aceşti înplinesc preţ să iasă într'alţi

ani mai mult, și într'alți mai puțin. Dar socotind aproape de adevăr poate ca să iasă vornicului de aprozi, și păn la 17.000 Poclonul de la 121 aproz căte 5 lei pe anu de om, însă giumătate la svete Gheorghi și giumătate la svete Dimitrie, care într'un an cuprind . . . . . Lei 605

Poclonul dela 20 fustași a vărțăi căte 60 parali pe an cari cuprind 30

Liafa de la casa răsurilor căte 200 lei pe lună, din care scăzând 2 parali la leu a cutii rămán 190 lei pe lună iar într'un an 2280

Și așa tot venitul vornicii de aproz poate se cuprindă . 19915

Vataf de aproz. Supus vornicului de aproz. Slujba sa este întru acele ce să rănduește de cătră Divan și de cătră vornic de aproz. Alt venit nu are de cât liafa de la casa răsurilor căte 100 lei pe lună, din care scăzind căte 2 păr de leu, rămăn 95 lei pe lună. Iar într'un an cuprind 1140

Ceaușul de aproz. Supus vornicului de aproz. Slujba sa este întru acele ce să rănduește de cătră Divan și de cătră vornic de aproz. Alt venit nu are, de cât liafa de la casa răsurilor căte 100 lei pe lună, din care scăzind căte 2 parale de leu rămăn 95 lei pe lună. Iar într'un an cuprind 1140

[Urmează]

Inactualitatea hărții noastre topografice.

de *VICTOR TUFESCU*

Prin aceasta nu spun nimic nou, căci recunoscut este, atît de geografi, cît și de militari sau de ingineri, că harta topografică ce avem în uz, nu mai corespunde realității, arătînd—față de actuala înfățișare a terenului—erori grosolane. Prin cele ce urmează, vreau doar să întăresc cu cîteva exemple, evidenta necesitate a refacerii hărții.

In înțelepciunea sa primitivă, poporul n'a greșit zicînd: «deal cu deal se ajunge»... Adevărul cuprins în aceste cuvinte, e rezultatul unei lungi meditări asupra schimbărilor petrecute, sub ochii lui, în natură. Vorbele acestea pot sluji ca simbol al evoluției. Noi zicem altfel: «succesiunea peisagelor geografice în timp», dar revine cam la acelaș lucru.

Pe deoparte *omul*, pe de alta *natura* însăși contribue la schimbarea înfățișării locurilor. Nu mă voi ocupa aice, decît de prefacerile din ultimii 30—40 de ani, adică dela editarea hărții noastre topografice.

Omul, emancipîndu-se de influența naturii, a început a avea el însuș înrîurire asupra ei. A tăiat păduri, a secat bălți și mlaștine, a ridicat metropole uriașe, a tăiat tuneluri, a legat între ele oceane mii de ani separate, a creiat specii noi de plante, a distrus specii de animale, etc...

Inrîurirea aceasta a omului se simte pretutindeni unde el se află. Vom lua exemple dela noi și dintr'acele cari au trecut pe sub ochii noștri.

Toată lumea știe cît de sălbatec s'au tăiat pădurile în timpul ultimului război, din păcate, continuîndu-se și astăzi. Dealuri întregi nepracticabile pentru agricultură, stau cu tufani de stejar pe ele; le macină ploile, le mănîncă «rănile pămîntului» și lacomul om umblă cu oile pe acolo ca și bietele mlădițe oropsite, ce-ar putea crește și înțeleni pămîntul, să dispară.

Așa s'au părăduit sute de hectare de pădure. Pe hartă ele au rămas, ca să arate celor ce-au să vină după noi, cum a fost odată... Asemenea hărți devin nereale pentru cercetările de azi. Fig. 1 arată cum sunt reprezentate pe harta topografică pădurile și cum sunt în realitate. De multe ori, după hartă te-ai crede într'o țară păduroasă, iar aruncîndu-ți ochii pe dealuri, vezi doar pîlcuri de pădure, cari tind să dispară. Această înșelare am încercat-o străbătînd «Codrii Bîcului».

Dar să privim și o altă latură a chestiunei. O samă de sate, după ce s'au îndesit pînă la neputința de-a se mai îngrămădi, formînd o ghirlandă, pe anume zone priincioase (ex:—liniile de contact), dau naștere unui fenomen antropogeografic asemănător «roi-

rei». O parte din oameni pleacă ceva mai depărtișor de satul-stup, întemeind o *slobozie*. (De aceia întîlnim două sate cu același nume, dintre care unul cu adaosul *vechi*—care nu-i decît stupul—și altul *nou*, adică roiul). Acest fenomen se petrece la puternica *Coastă a Ibăneștilor*, unde satul cu același nume arată o înaintare și aciuare în stepă, a unora «de-ai noștri». Aceasta nu de mult; de cinci-șase ani.

Asemenea sate noi vor fi zadarnic căutate pe harta topografică; ea nu le recunoaşte.

Acesta e fenomenul natural, dar el se poate întîlni—şi încă mai des—forţat de stăpînire. E vorba de sate formate prin înproprietărire. In stepa Bălţilor, dai la fiecare pas peste sate netrecute pe hartă (Duruitoarea Nouă).

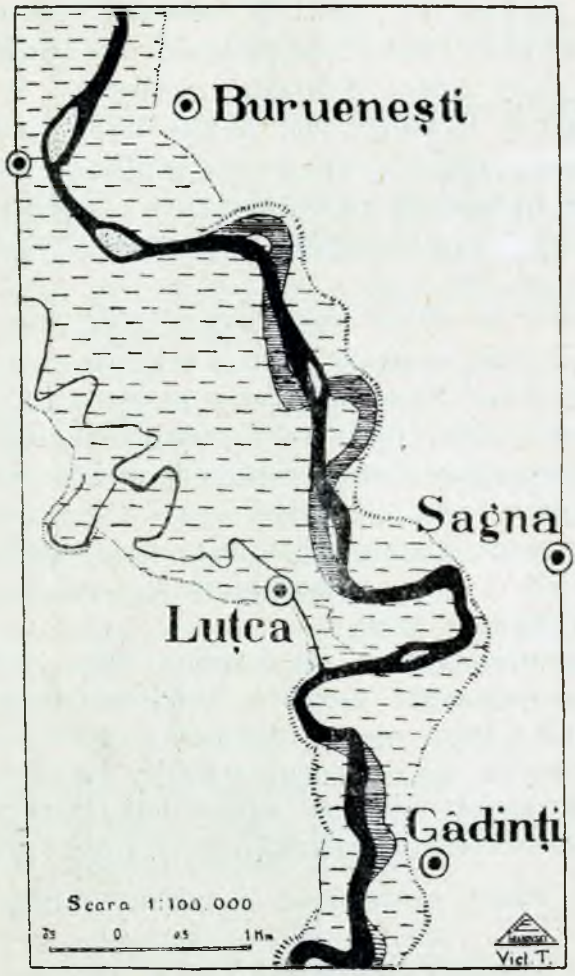

S'ar putea da şi alte exemple: de secarea bălţilor (ezerul Dorohoi), de ieziere, etc... Ne oprim aici.

Natura e într'o continuă prefacere. Ceiace vedem noi, un peisaj oarecare, e o căsuţă dintr'un film; înaintea lui au fost altele. Această succesiune de peisagii, stă la baza marilor schimbări a înfăţişării globului pămîntesc. Dar dacă nouă nu ni-e dat să asis-

tăm la aceste grandioase transformări, putem surprinde totuşi, în scurta noastră viaţă, adevărate schimbări ale peisagiului.

Alunecările de straturi, cari pe unele locuri pot atinge dimensiuni de sute de hectare (cum a fost cea dela *Ciolăceuca*, jud. Bălţi, în anul 1913, sau cea dela *Ciumagi*, jud. Vîlcea din 1928, etc...) pot schimba într'o singură noapte înfăţişarea hărţii pe o bună porţiune de teren. Şi asemenea fenomene nu sunt raritäţi. Mai fiecare toamnă sau primăvară vine cu ponorîrile ei. D l Porucic arată pentru Basarabia, o sumedenie, în lucrarea sa (din Bul. Soc. R. R. Geogr. tom. XLVII—1928). Acestea schimbă însăş înfăţişarea reliefului, care nu mai samănă cu harta.

Râurile îşi schimbă cursul. Meandrele lui rătăcesc un timp, pînă sunt părăsite ca să rămînă drept simple bălţi în formă de potcoavă.

In figura 2, arătăm două faze ale Siretului, în dreptul Romanului. Cursul, trasat în negru, e cel luat depe harta în uz (adică făcută acum 40 de ani), cursul haşurat e cel adevărat, e cursul de azi al rîului (după un plan director 1:20.000, al armatei). Intre Burueneşti şi Sagna, cursul e de nerecunoscut, aşa cum e trasat pe harta în uz.

Dar şi aceste fenomene sunt foarte des întîlnite. Nu odată au scris ziarele că apele cutărui rîu au rupt şoseaua, sau Calea Ferată, schimbîndu-ş cursul.

In concluzie: atît omul cât şi natura însăş, conlucrează la transformarea peisagiului geografic. Schimbarea se întîmplă sub ochii noştri; ori, harta noastră topografică, avînd o vechime de cc. 35—40 ani, nu mai corespunde realităţii. Studiile, c ari se fac azi, sufăr din această cauză, ne putînd arăta realitatea. De aceia se impune ca o necesitate evidentă refacerea hărţii vechi.

O noapte pe ruinele Hotinului[1]

de **Romulus Scriban**

Hotinul, pe fluviul Nistru, cetatea cea nebiruită a Moldovei este după tradiție dela Iisus Hristos și Daci.—Situată pe un deal înalt, ea are la apus muri și gropi foatre adînci, iar la răsărit stîncile cele uriașe ale Nistrului.—El a fost din timpuri bătrîne pieptul Moldovei despră meză-noapte.

Gaspar l'a dat Leșilor la 1617. Osman al-II l'a redobândit la 1621.—La 1674 iarăș fu sub Leși, iar la 1674, reluat de Români, fu fortificat formidabil. — Sub Ioan I, spaima Turcilor și a Tatarilor, Hotinul fu al Moldovei. — Acolo a mugit groasnic Zimbrul ei cel nebiruit sub Marele Ștefan, eroul eroilor și fulgerul de răsboi al Daciei. Acolo Leșii și Tătarii și Turcii și-au oprit incursiile lor contra Patriei Românilor.

Iar astăzi Hotinul zace sub nemărginitul Imperiu Rusian, după ce Moldova a pierdut Basarabia prin evenimentele extraordinare dela anul 1812.

Făclia nopții arde, în ceriuri atîrnată
Vărsînd pe-aceste cîmpuri, lumina'i eclipsată.
Zefirii adiază în coamele cărunte
A codrilor Moldovei, ce murmurau pe munte.
Dar în Hotin vitejii de arme coperiți,
Nu mai pîndesc la strajă pe murii năruiți!

---

1. Retipărim această inimoasă alcătuire a decedatului Romuls Scriban, publicată întăia oară în revista „Dacia Literară" nr. 5 dela 1 Februarie 1869, ce aparea în Galați.

E un document al vremilor de acum mai bine de 60 de ani, și arată sentimentele înalte patriotice ce înveșmîntau trecutul strămoșesc, cît și credința neclintită că Hotinul va fi iarăș străjuit de bourul dacic, așa cum e azi.

Ortografia e cea actuală.

In vale curge Nistrul învăluit de noapte
Scoțind din adîncime, înfricoșiate șoapte,
A timpurilor brave, cînd oștile romîne,
Dau peptul pe aice, cu ginţile păgîne,
Și nu lăsau să treacă pe ţermii romînești,
Sălbaticele oarde Leșeși și Tătărești !.....

Și protejiau a noastre, înfloritoare tîrguri,
Din ale citadelei nenumărate pirguri,
De unde'n departare își aruncau vederea,
Și trîmbițiau cu cornul spre cîmpi, apropierea
Dușmanilor, iar bravii eșiau ca lupi din muri,
Și sfășiau cu ferul pe barbari și pe furi.....

Antica citadelă a Daciei Traiane,
Azi nu mai e scutită de Acvile Romane
Nici salele 'i întinse, nici vechile 'i cazarme
Nu mai răsună astăzi de freamătul de arme,
Iar negrele ei turnuri, înalte pîn'la nori,
Nu mai lucesc de coifuri a mii de luptători.

Azi acvilonul singur mugește prin ferestre
Iar cornul nu mai sună pe naltele ei creste
Semnalul să adune vitejii la hotare
Să cheme iar din codru în codru păn' la mare
Și din culme în culme, vitejii mii de mii,
Ca lanțul se să 'nșire pe dealuri și cîmpii.

Au fost cumplite timpuri, de rele și peire
Ce au adus asupră 'ți așa nenorocire
Și tu, Hotin eroic, căzut 'ai în ruine
Cînd își schimbară cursul Latinele Destine,
Se 'mprăștiară 'n codri vitejii tăi cei mulți.
Colonii tăi din șesuri s'adăpostiră'n munți

Așa fu după veacuri cetatea cea temută
A Dacilor!.... Din culmea mărirei ei căzută !...
Teroarea cea cumplită a Leșilor Varsavei
Și-a Hanilor, apusă cu vânta Sucidavei,
E groaznica flamură cu semnul cel temut
Al groaznicului Bour, în pulbere au căzut.

Dragonul tău cel groaznic azi șuieră 'n pustie
Și Bourul răsboinic s'ascunse 'n vizunie,
Iar Acvila Romană suspină în cotune
Că 'n locul lor se puse străina uriciune
Și astfel în cetatea iubită de Cumani
S'au încuibat falange străine de tirani!..

Căci rătăcind în iaduri, eroii cu durere
Pe-a stigesului maluri, în vecinica tăcere
Nu au venit să scape antica citadelă
A Daciei Traiane, viteaza sentinelă!
Falanga lor cea deasă nu a venit pe voi
O! muri! să vă scutească de-al gintelor șivoi!

A lor fantome numai, de coifuri coperite
Au apărut din codru cu frunți posomorîte
Viind în miezul nopții călări și dînd năvală
In barbari fără freamăt—dar pline de iuțeală
Și când venea călare, mînați de dor putint
Ieșiau scîntei și fulgeri din scările de argint.

A lunei raze albe se răsfrîngea în vale
De ale lor oțiele, de coifuri și de zale,
Dar acvilonul nopții împrăștia îndată
Din giurul citadelei acea viteză ceată
De umbre luptătoare ce caută în van
Să mîntuie de barbari estremul tău parcan.

O umbră suverană pe muri apare încă
Cuprinsă de durere, de o gîndire adîncă
Acela e eroul eroilor, ne'nvinsul,
Și marele ei Ștefan, vestit în tot cuprinsul
Ce înjugà la caru'i pe Leși și pe Maghiari,
Pe Nemți și alte lifte, pe Turci și pe Tătari!

El sună încă cornul și cetele 'i cumplite
S' adună 'n juru 'i noaptea de scuturi coperite
Dar zorile când esă, dispar în umbra nopții
Acele cete multe; dar bravul fiu al sorții
Mai stà pîn ce răsare, din verdele Pion
A zilei stea lucioasă pe 'naltul orizon.

O! timpuri de restriște, și de memorii multe
Ce ați lăsat Hotinul străinelor insulte
Să fie neagră ziua cînd ați adus aice
In ultima cetate cohorte inimice
Și chiar în adăpostul vitejilor Romani
Temuți din Sucidava și pînă la Balcani.

Dar în deșert Osmanul, Tătarul și Polonul
Reduse în țărînă de pre Hotin Dragonul!..
Căci el ce fu puterea răsboinicelor rînduri
Inbucățit de barbari, se zguduie în ziduri,
Renaște prin virtutea, ce timpul nu'i răpi
Se mișcă, se clădește spre a se întruni!

Răsbune viitorul a gintelor insultă
Căci întristarea voastră, eroi, a fost prea multă!
Să sufle duh din ceriuri, să sguduie Carpații,
Să fulgere tiranii ce despărțiră frații
Cînd Dacia Traiană, cînd tu, Hotin iubit,
Deși fecund de cete, rămas-ai văduvit!...

Departe de Suceava, de patria latină,
De Sarmisagetuza, de Mizia vecină,
Departe de Romanii străbunei Macedonii
Văzînd că dela tine se 'mprăştie colonii,
Tu plîngi nemîngîiat, te izolezi de toţi,
Uitat pînă astăzi de-a Romei strănepoţi.

In ultima restriştе, păstorul nu mai vine
Şi cîntă melancolic pe vechile 'ţi ruine
Vestind din alăută putinţa ta trecută
Cînd de tirani şi barbari erai aşa temută
Şi în a lor durere aşteaptă dese ori,
Să 'nvie înc'odată Romanii luptători.

Şezînd în miezul nopţii pe vechile parcane,
Păzite altă dată de Pajure Romane,
Cînd luna străluceşte din ceriuri melancolic
Văzînd căzut din culme Dragonul cel simbolic.
Eu nu pot a nu plânge, iubitul meu Hotin,
De soarta ce transformă Imperiul latin.

Făcînd eu însumi silă l'a seculelor lene
Mă 'ncerc să sfarm mai grabnic a Daciei catene.
Ca să mai văd odată pe cîmpurile 'ntinse
Mişcîndu-se ca codru falangele ne'nvinse
Şi reaflîndu'şi iarăşi avîntul lui Traian
Să mîntue de barbari imperiul Roman.

Să mai răsune încă al Vesperilor clopot
Să mai aud pe cîmpuri al oştilor greu tropot,
Să mai privesc pe-această 'nălţime colosală
Urcată pîn-la nouri, flamura triumfală,
Şi-atunce să mă mîngăi de lacrimi şi suspin
Văzînd al nostru bour pe Dacicul Hotin.

Acte basarabene

1786 — 1840

Comunicate de *T. G. BULAT.*

I.[1]

1786 Dechembrie 10. *Alexandru Mavrocordat voevod face căpitan de margini pe Toader Sabău, la vadul Vasălcău în ţinutul Sorocii.*

Noi Alexandru Ioan Mavrocordat Voevod şi Gospod zemli Moldavscoi Să face ştiri cu această carte a Domniei mele că iată prin alegere a cinstitului şi credincios boieriol nostru Costachi Ghica hat. am făcut căpitan de margini la vad Vasălcău în ţănutul Sorocii pe Toader Sabău atăt pentru paza margenii căt şi pentru călăraşii de acolo ca să aibă toată purtare de grijă a păzi margine şi osăbit să fi cu privegheri purtând de grijă pentru oameni streini ce vin în Moldova că să cerceteze pre cu amărunt şi să afli ce fel de oameni sănt şi pentru ce vin cu ce trebuinţă umblă şi cari dintraceia nu va avea la mănă nici o îndreptari încredinţată ca săs cunoască de oameni buni pe unii ca aceia îndată să-i trimată la d-lui hat. cu toate cele ce se vor găsi asupra lor şi cu însămnari de toată pricina lor în scris cum şi pentru oamenii ce vor să margă de aci din Moldova să treacă pisti hotar cu trebuinţa lor, iarăşi săi cerceteze pe toţi şi cari dintr'aceia nu va ave răvaş d-lui hat. sau a ispravnicului ţinutului spre încredinţari că ar fi oameni buni şi cu chizăşii pi unii ca aceia să nu-i îngăduiască nici decum a trece pisti hotar. Aşăjdire pintre lăcuitori să-s poarte cu blăndeţi măngâindu-i la toate pricinele lor şi cătând

1. Din arhiva mănăstirii Tabăra—Orhei.

dreptate lor să se ferească de a face măcar cât de puţin jafuri sau strâmbătăţi cuiva. Căruia i s'au dat şi toţi călăraşii acestui căp. ca să-i aibă subt mâna şi ascultarea lui. Şi i se dă voi numitului căp. ca pentru cri cari din călăraşi nu-i vor da ascultare la cele ce vor fi în poronca Domniei mele cum şi a ispravnicului de Soroca carile vor fi iarăş din poronca Domniei mele pentru trebuinţa şi paza marginii pe unii ca aceia să-i cerce după vina lor. Iar pentru pricini mai mari ce se vor tâmpla acolo la margini să aibă căp. acesta îndată a înştiinţa pre larg pe d-lui hat. ca să arăte Domniei mele. Deci şi căp. acesta de nu să va purta cu toată dreptate şi sălinţa a urma pre diplin după cum să cade atunce va fi adus aice şi să va pedepsi de cătră Domnia me. Cum şi pentru obişnuit poclon al hat. ce este rânduit prin condica visteriei să căutaţi voi călăraşilor ce sânteţi subt ascultare acestui căp. că să-l daţi la căp. şi el încă îl va trimete aice la d-lui hat. Aceasta poruncim.

Pecete pe tuşi roşie 1786 Decem. 10

II.[1]

1797. *Alexandru Calimah voevod face pe Tănase Doncil căpitan de ropte la ţinutul Sucevii.*

Noi Alexandru Calimah Voevod cu mila lui Dumnezeu domn al Moldovei.

Facem ştire cu această carte a domniei mele că: iată prin alegere a cinstitului şi credincios boierul a domniei mele, D-lui Costache Ghica hat. s'au rânduit vel căpitan de Ropte al ţinutului Sucevei pentru trebuinţa şi paza marginei Tănasie Doncil.

Ca să aibă toată purtare de grijă pentru oameni streini ce vin în Moldova, ca să cerceteze pre cu amănuntul ce fel de oameni sunt, şi pentru ce vin, cu ce trebuinţă umblă, şi care dintr'aceia nu va avea la mână nici un fel de îndreptare încredinţată ca să se cunoască de oameni buni, pe unii ca aceia să i trimată la hătmănie, cu toate cele ce se vor găsi asupra lor, şi cu însemnare de toate pricinile lor în scris. Cum şi pentru acei ce vor să meargă de aice să treacă peste hotar cu trebuinţa lor, iarăşi să-i

1. Acte în stăpînirea d-lui Vasîle Teliman, com. Iurceni—Lăpuşna prin studentul Vasile Prisăcari.

cerceteze pe toţi, şi care dintru aceia nu vor avea răvaş dela hătmănie sau ispravnicii ţinuturilor pe unde va fi spre încredinţare că vor fi oameni buni şi cu chezăşie, pe unii ca aceia să nu-i îngăduiască nici decum a trece peste hotar fără de cărţi.

I s'au dat şi toţi călăraşii acestei căpităniі ca să-i aibă sub mână şi ascultarea sa şi i se dă voie numitului căpitan ca pentru care din călăraşi nu-i va de căzuta ascultare, la cele ce va fi din porunca domniei mele a ispravnicilor ţinuturilor care sânt iarăşi din porunca domniei mele pentru trebuinţa şi paza marginei, pe aceia să-i cerce după vina lor. Iar pentru pricini mai mari ce se vor întâmpla acolo la margini să aibă grijă căpitanul a-i înştiinţa la hătmănie, ca şi dumnealui hatmanul să arăte domniei mele. Deci şi pentru acestea de nu se va purta cu toată dreptatea şi şi silinţa a urma în tocmai şi pe deplin, cum se cade, atunci se va aduce aici la pedepsit. Cum şi pentru obişnuitul poclon hătmănesc ce iaste orânduit prin condica visteriei să căutaţi voi călăraşilor ce sânteţi subt ascultarea acestui căpitan ca să-l daţi la numitul căpitan şi el încă îl va trimite la hătmănie.

Leat 1797 (pecetie roşie mică).

III.[1]

1800 Iunie 18. *Constantin Ipsilant Voevod scrie sărdarilor de Orhei în pricina moşiei Jurceni, pentru care se certau Lupu Şişcanu cu neamul lui Docan. Mazălii erau rânduiţi să judece împrejurarea.*

Noi Constantin Alexandru Ipsilant voevodul cu mila lui Dumnezeu domnul ţării Moldovei,

Cestiţi credincioşi boieri domniei mele, dumneavoastră sărdari din Orhei, ditr'această jalobă ce au dat Lupul Şişcanu dela acel ţinut veţi înţelege arătarea ce face că în moşia Iurceni din bătrâni ar fi având şi el jumătate şi din bătrâni şi jumătate ar fi a neamului Docan. Şi înmulţindu-se acel neam ar fi împingând pe jeluitori din partea lui şi i-ar fi luat din fâneţul şi dijma pentru care cerşind ca să se hotărască partea lui dinspre acel neam scrim domniilor voastre aducând faţă pe acei cercetând cu amănuntul şi fiind arătare jăluitorul cum că ar fi ace parte jumătate moşie şi

1. Dela d-l Teliman—Iurceni.

trage supărări dinspre acel neamului Docan atunci să rânduiți din mazâlii acelui ținut Orhei, cu precitire și cu științi la hotărâre ca să meargă la starea locului unde iarăși fiind de față toți răzășii să facă cercetări din scrisori dovizi ce vor fi di împărțeli și drepta parti jeluitorului să o aleagă, osăbit dintre alte părți pi cari stâlpidu-o și cu pietre să-s facă și mărturii hotarnică arătători în măsură și în semne iscălită pe obicei și de toți răzășii ceialalți și de dumneavoastră adeverită, iar născând pricină pentru să se puie ci cu mărturie hotarnică din starea locului să-i soroci ți ca să vie la divan. An 1800 Iunie 18.

Cinstitul credincios boiere domniei mele dumnevoastră
sărdar de Orhei cu sănătate să să dei hotărâre
Lupu Șișcanu.

IV.[1]

1802 Oct. 26. *Adeverință dela Serafim egumenul mănăstiri Căpriana că a dat voe Condrii din Malcoci să facă o moară pei părăul Catarga.*

Dat-am această adevărată scrisoare noastră, la mâna Condrii morario ot sat Malcociăe precum să să știi că prin cerire lui, i s'au dat voi și blagoslovenii să-ș facă o moară în părăul Catarga, din gios de Condrița pe moșie sfintii mănăstiri, cu toată ostiniala și cheltuiala sa. Pe cari moară 'să aibă a da bezmăn mănăstirii căte zăci lei pe anu, și păr la zioa crucii la toamna viitoare gătind moara atunce la zioa crucii să aibă a da 10 lei începutu bezmănului. Iar de va găti-o și mai încoaci de zioa crucii, la ce vreme o va găti să aibă a da mănăstirii acei 10 lei bezmănul. Și așe să urmezi pe tot anul dare bezmănului deplin la mănăstiri. Și moara să o stăpăniască cu paci și nesupărat de nimeni, atăt în viați căt a trăi el căt și pe urmă ficiorii lui. Iar când au el au ficiorii lui n'ar urma cu dare bezmănului să-l de la mănăstiri întocma după tocmală și acest zapis ci i s'au dat, atunce fără mai mult cuvânt despri dănșii să rămăi vadul și moara a mănăstirii, căci așe ni-au fost așezare. Cari pentru ce desăvărșit a lui stăpăniri pe moara ci

1. „Dela" nr. 203/1810. Arhiva Mitropoliei Chișinău.

a faci într'acest numit vad a mănăstirii, i s'au dat dela noi această scrisoari, întărită, ca să stăpăniască în paci şi nesupărat de nimini.

Serafim egumen a Caprianei

1802 Oct. 26

Şi peştile din iaz ce s'a faci să fii tot a lui, mănăstire să n'aibă amestec.

V.[1]

1803 Sept. 6. *Mitropolitul Veniamin Costachi întăreşte după dorinţa spătarului Teodor Dibociu, ctitorul schitului Fântâna Doamnei din ţinutul Orheiului, ca nacealnic al acestuia, pe ieromonahul Ioasaf.*

Veniamin cu mila Dumnezeu Arhiepiscop şi Mitropolit Moldaviei.

Să face ştire prin această a noastră carte precum că d-lui Spat. Teodor Dibociulu al nostru în Hristos prea iobit fiio sufletesc făcându-ne arătare pentru cuvioşia sa ieromonahul Iosaf, că după aşezare ci au făcut cu dânsul că adecă primindu-să de cătră d-lui ca să fi nacialnic schitului Fântâna Doamnei dela ţânutul Orheiului din eparhia smereniei noastre ci iaste a d-sale, toate căte vor fi adusă de cătrp dânsul lucruri acole la schit sau şi căte dintru a sa silinţă în urmă va face în vreme petreacerii sale în schit, după a sa treacere din viaţă toate ale schitului să rămâie neclironomisindu-l nime altul dintre ai săi călugări şi ucenici, de cât schitul toate ale lui să le clironomisească, şi deosebit de să va întâmpla ca cuvioşia sa din slăbicione după vreme să nu mai poată fi nacialnic cu purtare de griji schitului, ci va voi a să trage în lături, după înştiinţare ce va face ori d-sale spat. de va fi aice sau vechilului d-sale, va alege pe altut şi făcându-ni nouă arătare să va rândui pe acela care va fi cerut de cătră d-lui spăt. sau de cătră vechilul d-sale, şi cuvioşia sa şi atunce să nu fie volnic a pretinderisi nimică dela schit din acele ale lui ce au aferosit. Drept aceia după a d-sale recomandaţie ce ne-au făcut pentru numitul ieromonah şi după cerere ce au făcut ca să l aşăzăm nacialnic la numitul schit a d-sale prin aceasta a noastră carte să rândueşte nacialnic acelui schit îndatorindu-să şi de cătră noi ca

1. Din arhiva mănăstirii Tabăra—Orheiu.

întocma să fi următor după cum cu d-lui spat. au făcut așezari, și deosăbit sau îndatorit ca în fieștecare vreme să aibă neadormită privegheri atăt asupra podoabei și a bunei orăndueli a bisiareci din lăuntru că să păzească obișnuitele slujbe în toate zilele neîncetat, căt și pentru ce den afară cuviincioasă petriacere a călugărilor de acolo ca să învețăț nu numai prin bun cuvânt al său, ci mai ales prin pilda faptei și a urmării sale cei bune, ca să petreacă viață curată și cinstită după rănduiala podvigului călugăriei și după plăcere lui Dumnezeu. Deci tuturor cuviosiilor voastre ieromonahi, monahi și poslușnici vă poruncim ca căți vă aflați acolo să dați rănduitului nacialnic toată cinstia, supunere și ascultare la ceale spre folos va învăța și va poronci, căci care să vor arăta cu nesupunere pentru unii ca aceia înștiințăndu-i se vor aduce aice și după vinovățăi să vor canonisi, aceasta.

1803 Sept. 6

Veniamin Mitropolit Moldaviei.

VI [1].

1805 Martie 10. *Mitropolirul Veniamin Costachi intăreşte schitului Cioroba dania făcută de răzeşii din moşie Isacovei ţinutul Orhei.*

Veniamin Mitropolit Moldovei.

Noi răzeșii di moșia Isacovei de la ținut Orheiolui cari mai jos am iscălit cei care am știut carte iar cei care n'am știut am pus numele și degitile adeverim cu aceasta și încredințată scrisoare noastră precum fiind schit vechi pe moșie noastră ci să numește Cioroba care din intămplări s'au aprins și au ars cu totul. Și fiindcă schitnl n'au avut moșie hotărîto și aleasă Pre o sfințitul Mitropolit înțălegănd că nari moșie n'au dat blogoslovenie după ardiri să se facă după cum am fost poroncind întăi să să de moșie apoi să-s facă. Care noi toți răzăși' adunăndu-ne la un loc ni-am socotit și cu sfatul și primirea tuturor au primit și am dat moșie schitului din moșie noastră Isacova din mijloc în stănjeni după cum in jos arătăm, adică în curmezișul moșii în lat 168 stănjeni și în lung 654 stănjeni începănd a măsura din deal de vie calugărului Munteanu răpa la vale spre a miazăzi păn la un podeț ce au lucrat niște rotari și toat

1. Din arhiva Mănăstirii Hirova—Orhei.

înainte, lăsând răpa apuca drumul pe mijlocul poinii Tomarnului şi pe Voloaca şi deci apucă cămpu pen poiana Ciorobei cei mari tot spre amiazazi păn la un drum alăturea cu părău Ciorobei cei mari. Şi s'au pus lăngă drum piatră hotar chiotoare şi de la acest hotar să întoarci drumul în sus păn în pădure. Capul dispre amiazazi păn la un pădureţi în care loc împlinindu-să o sută şase zeci şi opt stănjeni s'au pus piatră hotar lăngă pădureţi şi de la acest hotar să întoarcă la deal spre miazinopte, pe pădure pe la ruptura păn în locul ce se coteşti pădure; şi aice tij s-au pus piatră hotar şi tot înainte şi la deal, pe pădure păn la iar poinița în care au lucrat neşte rotari, şi s'au pus piatră hotar şi tot la deal spre miază-nopte păn la deal de vie călugărului Pănzariolui în care loc s'au pus piatra hotar chiotoare şi de aci să întoarce drept spre răsărit, pe din deal de vie călugărului Munteanul de unde am început a măsura. Deci de aici înainte pe acest loc ce am arătat mai sus ce l'am dat de bună voe noastră sftului schit pentru sufletele părinţilor şi a moşilor noştrii şi a nostre să aibă sf-tul schit Cioroba să-l stăpănească în veci nestrămutat şi nesupărat de către noi şi de către neamurile noastre niciodinioară şi ori ce pricină va naşti pentru acel loc ori din răzeşii noştri niamurile noastre ori din alţii noi să fim datori a răspunde iară sf-tu schit stăpănească cu pace.

1805 Mart 10.

Costandin Rus

Iar pentru vii şi pentru pometurile ce sănt rămase a călugărilor celor răposaţi mai înainte să nu aibă amestic ctitoru sau razeşii la nimic ci să fie toate a schitului şi spre încredinţare am iscălit.

Costandin Corescu răzăş, Iordache Corescu răzeş, Eu Manole Tado răzeş, Costache Cop răzeş, Iftodi Petcu răzeş, Eu Niţu Bulacel răzeş, Eu Manole Cocerbă răzeş, Eu Costandin Mardare răzeş, Eu Kirilă Imaşcul răzeş, P. Micşunea, Eu Vasile Nour răzeş, Eu Velişcu Cărlan răzeş, Toader Postolescu răzeş, Eu Toader Druga răzeş, Eu Mihai Varnan răzeş, Eu Dumitru Drugă răzeş, Eu Toader Costandin răzeş, Eu Ioan [zet] Dinga răzeş.

Viind înăinte me numiţii întărit de vel logofăt.

1805 Ioli 21.

VII [1].

1806 August 6. *Stolnicul Ioan Cheşcu cere dela Domnie se se dea poruncă pentru ca locuitorii de pe moşia Mârzeşti şi de pe alte silişti de pe apa Bujorului (Orhei) să lucreze potrivit obiceiului.*

Prea Inălţate Doamne,

Având de dat asupra me moşia Mârzeşti şi cu alte silişti de pe apa Bujorului dela ţinutul Grheiului de D-lui hatman Sandulache Sturdza şi lăcuitorii de acolo atât ce i-am găsit eu şi câţi s'au adaus de trei ani încoace, după câteva jalobe ce s'au dat Inălţimei Tale, s'au luat luminate cărţi către ispravnicii de Hotărniceni că să-i supuie a lucra zilele după ponturi, sau ceva musade (?) să li se facă şi nici într'un chip lăcuitorii cei vechi, nu s'au supus în aceşti trei ani aşi lucra sau aşi da havaietul.

Indărpnicind şi pe aceşti pe care eu i-am aşezat ca să nu lucreze nici într'un chip şi cum mergând oamenii mei, ei îndată sar la zurbâlâc. Mă rog înălţimii tale ca să fie porunca înălţimii tale, ca după cum satele megieşite de prinprejur lucrează după ponturile visteriei, să fie supuşi şi aceştia a urma, că nu puţine pagubi mi au pricinuit numai în anu acesta că făcându-li se cerere, că să facă fălcile de cap după obiceiu pe moşiile ce este alăturea şi nevrând să iasă la vreme toată iarba ce a fost pe acolo, cu întâmplarea petrei mi-au sfărămat-o. Acum am cumpăratul altă iarbă dela episcopia Husului alături cu moşia aceasta şi ei tot se împotrivesc a nu-mi cosi fălcile de cap ca să rămâi păgubaş pe aceşti trei ani. Şi acum după nădejde ce am avut ca să-mi cosească eu nu-mi pot găsi oameni pe acolo fiindă oamenii s'au tras pe la locurile lor. Pentru aceia mă rog înălţimii tale ca să fie luminate porunci înălţimii ca să meargă mombaşir şi cu luminată carte înălţimii tale să-i supui a-mi lucra şi fă poruncile gospod ca să nu rămâi păgubaş.

Pre plecat la mila înălţimei tale Ioan Gheşcu Stolnic

La D-lui vel vistier

1806 August 8:

---

1. Dela d-l Teliman Iurceni.

VIII.[1]

1807 Aprilie 9. *Hatmanul Sandu Sturza «vinde» stolnicului Ioan Cheşcu moşia Bujor dela ţinutul Lăpuşna «ce este a mării sale Alexandru Moruzi voivod» pe timp de trei ani cu 1500 lei pe an*

Sandu Studza Hat.

Adveresc printr'acestă scrisoare ce am dat d-lui Stolnicul Ioan Cheşcu precum să ştie că moşia Bujor dela ţinutul Lăpuşna ce este a măriei sale Alexandru Muruzi voivod fiind lăsată în stăpânirea mea, i-am vândut venitul ei pe trei ani de zile d-s Stolnicului care ani se încep dela 23 Aprilie 1807 şi să-s sfârşească 23 Aprilie 1810 cu tocmeală hotărâtă câte 1500 lei (adică una mie cinci sute lei) pe an, care bani să fie datori a-i plăti, toţi odată la sfenti Dimitrie în fieştecare an nezmintit. Deci plătind banii după tocmeală în fieşiecare an, la vadeaua arătată, sa aibă a stăpâni numita moşie întru toate hotarele ei luând toate veniturile câte vor fi pe dânsa din fânaţi, din sămănături şi dela ţărani după obicei, şi după toate poruncile gospod. Viile şi iazurile să să cumpere şi cu cheltuiala sa luând rodul lor cum şi iazurile să le păscuiască la vreme, iar la implinirea anilor să le lase ezite bine dupăcum se cad şi pline de apă.

Şi am iscălit Sandu Sturdza hatman
1807 Aprilie 9.

IX.[2]

1810 lunie 43. *Mitropolia din Iaşi numeşte dascal la biserica din satul Şaba (Cetatea-Albă) pe Eftimie din aceiaşi localitate.*

Dela dohovniceasca Consistorie a sfintei Mitropolii Moldaviei.[3]

Din porunca prea o sfinţitului nostru Mitropolit Kirio Kirio Gavriil al prea sfăntului îndreptatoriolui sinod cilean şi al aceluiaşi în Moldavia, Valahia şi Basarabia exarh şi cavaler. Aratatoriol acestiea anume Eftimie din satul Şaba ţănut Basarabiei, fiind rănduit în consistorie ca să i să facă cercetare şi să-l răn-

1. Dela d-l Teliman Iurceni.
2. Vezi şi Ştef. Ciobanu în a sa *„Cultura românească în Basarabia sub Ruşi“* p. 5. Actul ne dovedeşte că la acea dată de 1810 Şaba era aşezare românească. Azi se găsesc aci colonişti Francezi şi Germani, pe lângă Ucrainienii de dată recentă.
3. „Dela“ nr. 153/1811 Arhiv. Mitropolii Chişinău.

duiască a fi slujitorio la bisearica sfăntului ierarh Nicolae din satul arătat în slujba dascaliei. Pentru care consistorie cercetăndu l-au aflat vrednic de slujba dăscăliei. Drept acea în puterea stăpănestii porunci s'au aşăzat de consistoriea Mltropoliei Moldoviei numitui Eftimie la bisearica din satul arătat în slujba dascăliei, şi s'au îndatorat ca să-ş aibă petrecerea sa cinstită ne abatăndu-să la urmări împrotivnice şi ne cinstitoare cum şi la biserică să să afle nelipsit cu slujba aceasta, împlinindu-şi slujba cu toata osărdie şi supunirea, cătră preoţii bisericii la care iaste orănduit. Şi ca un slujitor bisericii ce s'au rănduit să nu fie supărat cu vre o dare de bir sau de alte havalele ale ţărei. Pentru care i s'au dat la mână şi această mărturie iscalită de asesorea consistoriei şi întărită cu pecetea numitei giudecătorii.

S'au dat în Iaşi la anul 1810 Ioni 13. Kiril arhimandrit întaiol asesor consistoriei Mitropolii Moldaviei, Nicolai protopop Teodor. Antonie Eftaxiadis.

Pecete de ceara roşie.

X. [1]

1813 Martie 22. *Razeşii din moşia Hogineşti dau schitului Hârbovăţ moştenirea lor: «văzând noi atătea pedepse dela D-zeu între unele din casele răzeşilor noştrii».*

Gavriil Mitropolit şi Exarh.....[2]

Noi toţi răzeşii din moşia Hogineştii partea de sus, neamul Carpuzeştilor adeverim această scrisoare a noastră la sf. schit Hârbovăţul, unde se cinsteşte şi se prăznueşte hramul sf. Adormiri, care moşie se începe capătul despre apus, din apa Ichelului şi merge peste Cula până în Hirişauca şi se întămpina cu moşia Hirişeni şi pi din sus îşi dă coaste cu Unăşcani şi cu Hirova, însă tot trupul moşiei acia umblă în două părţi, în care jumătate de sat, partea de jos se stăpăneşte de d-lui Căminariul Alecu Calimah şi cu neamul Cotruţeştilor; iar punctele de sat partea de sus stăpânim noi 3 părţi. Şi o a 4 a parte se stăpăneşte de neamul Cotruşeşti şi Bărgăneşti. Ci această moşie ni se trage nouă dipi Constantin Corputz armaş şi d-lui avuto zestri dela Lena Părcălabul. Şi noi aceste părţi le împărţim în 3 părţi; adică Gav-

1. Atragem atenţia cercetătorilor, asupra bogăţii de documente ce se găseşte în arhiva mănăstirii Hârbovăţ (Orhei).
2. Din arhiva mănăstirii Hârbovăţ—Orhei.

ril Chirică cu fraţii săi, Ion Strătan cu fraţii săi şi Ursachi Corputz din care se trage C-tin Mihulet. Şi la capătul moşiei despre apus în Ichel făcând pe numitul schit Ursache Corputz feciorul lui Const. Corputz, dându-i şi parte de moşie, iar cât loc va fi fost dat, nu putem şti, nevăzându-se nici-o scrisoare. La care întâmplându-se moartea unui egumen al schitului anume Iacob ar fi mers din razeşii noştrii, anume Ion Strătan şi Miron Stegarul, tatăl lui C-tin Mihuleti. Ar fi arătat călugării cum că aceia ar fi luat scrisorile schitului, pentru care acei călugări văzându-se supăraţi de către Ion Strătan şi de Miron Stegarul a nu le da stăpânire de moşie, după cum au fost avut din vechi. Au dat jalobă la domnie aducând şi carte domnească şi carte de blestem asupra lui Ioan Strătan şi asupra tuturor răzeşilor. Şi acum socotind noi toţi răzeşii am dat schitului toate părţile noastre, a părţii de sus din moşia Hogineştii, măcar că unii din noi la anul 1807 am fost dat părţile noastre din apa Ichelului până în zarea dealului sfântului schit şi schitul tot nemulţumit fiind au tras şi judecata cu noi. Iar un Const. Mihulet care şi el făcându-se danie schitului partea lui atuncia în acelaş an. Pe urmă s-au sculat şi au vândut partea şi a frăţine—său a lui Manolache. D-lui Căminarului Alecu Calimah, de istov. Noi ca să nu se înstreineze moşia am răscumpărat părţile lor. Deci noi după cartea de blăstem, ci mai înainte s-au fost adus de către părinţii schitului, văzând noi atâtea pedepse dela D-zeu între unele din casele razeşilor noştrii ne-am sfătuit şi am dat de buna voie a noastră danie sf. schit, acele 3 părţi din partea de sus din moşia Hogineşti, pentru sufletul strămoşilor şi a moşilor şi a părinţilor noştri, şi pentru iertarea păcatelor noastre spre veşnica pomenire neadormiţi în veci. Iar pentru răscumpărarea ce-am făcut părţii lui Mihulet, ci iară să răspundem noi acei bani şi a altor cheltueli să aibă a i plăti schitului, iar noi să nu fim supărat întru nimica. Şi d-acum în veci să aibă a stăpâni schitul fără nici-o supărare după puterea scrisorilor ce le avem noi la mână, care scrisori ce se află la noi să avem a le da toate la sf. schit pentru pomenirea sufletelor a tot neamul nostru. Şi pentru mai bună credinţă şi întăritură cei ce am ştiut carte am iscălit însuş cu mâinile noastre, iar care nu ştie a pus numele şi degetele noastre. Poftind şi alte obraze cinstite de s-au iscălit martori.

1813 Martie 22 zile.

XI.[2]

1822 Aprilie. *O scrisoare către Postelnicul Pavel Tiliman, ginerile lui Lupul Șișcală pentru arenda moșii de pe Cârciova.*

Cinstite dumneta Postelnice Pavel Tiliman.

Fericită sănătate îți poftesc dumitale dela milostivul Dumnezeu. Socrul dumitale badea Lupul Șișcală viind aicea mi-a arătat cum că dimneata ai fi voind să cumperi moșia mea dipi Cârciova cu anul. Un frate a dumitale ce era logofăt la tatăl meu îl știu minte și aceluia cinste și bună purtare imi dau bună credință că și d-ta nu-i fi mai jos. Așa dar sunt dorit a găsi un posesor ca dumneta. Dar fiindcă eu sunt într'o hotărâre de avinde și apărătura după moșie, și tribui să vin ca să o văd am vorovit cu socrul dumitale și poftesc să-mi trimiți trei cai cu un om, și voi veni cu o brișculiță ce am aice. Iar de acoio înapoi nu te voi supăra ci voi năimi cai din sat.

Și caii să se afle aici în ziua de sf. Gheorghe.

Al dumitale de bine voitori
(semnătura indiscifrabilă) 1822 Aprilie 8.

XII.[1]

1823 Iunie 10. *Marghiolița Donici împreună cu soțul ei Filotache Căplescu biv vel sluger dau casa lor din orașul Chișinău drept metoh mănăstirii Tabăra. In caz de înstreinare urmașii pot să ceară înapoi dania.*

Mai jos iscălită Maria fiica răposatului Medelniceriolui Andre Donici împreună cu soțul meu Filotache Căplescu biv vel sluger facem știut tuturor prin această scrisoare a noastră precumcă aflându-ne la vrâstă bătrâneților și la slăbăcione de boale adecă neavând nici copii din pacatele noastre și cunoscând că în lume aceasta sunt toate trecătoare și că numai celice omul în viață trăind după credința ci avem că facirile de bine celi pentru suflet dându-să pot fi folositoare, ni-am socotit de a noastră bună voe și am dat danie sfintei mănăstiri Tabăra unde se prăznuești hramul Adormirii pre sfintei născătoare de Dumnezău casa ci o avem și

2. Dela persoana. mai sus amintită
1. Din arhiva mănăstirii Tabăra—Orhei.

noi cumpărată în orașul Chișinăului în mahalaua de la dial iar acum să numește cfartalul întăi ciaste al doile, care casă o avem cumpărată cu banii zăstrii mele de la Costandin Matei și soția sa Irodie în măsuri precum zapisul din let 1813 Apr. 25 glasuește și cu osăbit loc alături ce l avem dat de la vechilii moșiei tărgului Chișinău a sfinților Arhangheli ci era a sfintei mănăstiri Galata din Eși după adeverintă tot din acelaș an 1813 Mai 18, ci o avem la mănă cuprinzătoare iarăși în măsuri, și o dăm precum mai sus zicem sfintei mănăstiri Tabăra ca să fie pentru pomenire noastră i a părinților noștri și a tot niamul nostru în veci dând și scrisorile mai sus arătate după care va stăpâni sfânta mănăstire în veci cu pace. Insă aceasta casă cu tot locul ei ci să cuprinde prin scrisorile pomenite am dat-o sfintei mănăstiri ca să-i fie mitoh fără să o poată vinde de veci sau schimba sau a o preface cu orice chip din stăpânire sfintei mănăstiri Tabăra, iar când vre unul din nacealnici s'au ocărmuitorii pomenitei mănăstiri să vor ispiti a o înstrăina de la stăpân re sfintei mănăstiri atunce oricare vor fi din neamul nostru să aibă voe a o desface aceasta danie și a lua casa cu tot locul ei și cu orice benali vor fi pe acel loc la ace vremi iarăș la a niamului stăpânire fără să poată ave vre un cuvânt de îndreptare acei nacealnici sau ocărmuitori a sfintei mănăstiri ci să vor ispiti a urma înpotriva acestii danii. Și să mai fie știut și aciasta ca pe cât milostivul Dumnezău va mai lungi viața me și a soțului meu, când vom merge în Chișinău să avem a găzdui tot în casa aceasta ori în care vremi neopriți însă numai noi fără a da voe și altora, iar la alte binale ci vor mai adaoge pe acel loc să nu avem a ne amesteca din parte noastră nici cu un fel de găzduire. Și spre a fi (de) veșnică și temeinică aceasta danie noastră am iscălit însuși cu mânile noastre poftind și pe persoanele ce s'au întâmplat față de au iscălit marturi.

Anul 1823 luna Ionie 10 zile.

Marghiolița Donici

Filatache Căplescu biv vel sluger.

Iscălit au

Scrisoare aceasta fiind pohtit de d-lor iscăliți mai sus am scris.

Grigorie Stăvilă.

XIII.[1]

1840 Octombrie 31. *Soborul schitului Tabăra dărueşte schitului Cioroba zece sătnjeni ce i fuseseră dăruiţi de dvorenii Andrei Tăutu şi soţia sa Mărgărintă.*

Dela soborul schitului Tabăra către aseminea sobor a schitului *Cioroba.* Schitul Tabăra are zăce stănjini în curmeziş iară în lung căt merge moşia în trupul moşii Isacova dăruiţi de d-l raposatul dvoreani Andrei Tăutul şi soţia d-sale Margărinta încă de la anul 1833 luna Iunie 6 zile cu zapis legiuit pe care stângeni de şi schitul îl stăpăneşte şi să foloseşti cu toate veniturile de pe pominitul pământ însă cu mare îngreuere fiind puţin loc. Pentru care pricină noi soborul am socotit ca spre a fi tot întru pominirea făcătorilor de bine dăruitori să dăm (şi l am şi dat) acelui schit ca unul ce mai are asămine loc în trupul acei moşii şi îi va fi mai lestnire şi fără de nici o supărare de a stăpăni din preună cu celălalt şi acest pământ. Şi spre a ave acel schit dreptate a stăpăni acei stăngeni de astăzi înainte cu toată pacea şi în veci nestrămutat de către nimine alăturăm pre lângă aceasta hărtie dată din partea soborului Tabara supt iscăliturile noastre şi punerii pecetii schituiui şi adevăratul zapis ce l-au dat d-lui Tăutul şi soţia d-sale Margarita la acest schit.

In Tabara anul 1840
Octombrie 31 zile

Starita schitului Tabara Sehimonahia Aglaida Caramanov, Monahia.

Agafia Chesaria pomoşniţa stariţă, Schimonahie
Viniamina ostavniţă
Monahia Febronia iconoma, Monahia Venedicta
Sugara şi tot soborul la această danie am fost faţă
Ieroshimonah Teodosie Duhovnic.

Rugat fiind de sobor am scris această hărtie

Scriitor Teodor Druganov.

(Pecete).

---

1. Din arhiva mănăstirii Hirova—Orhei.

INSTRUCȚIE

Dată din porunca înalt preaosfinții sale Dimitrie, Arhiepiscop Chișinăului i Hotinului și cavaler, dela Duhovniceasca Dicasterie a Chișinăului, starostilui bisericii cu hramul Adormirea Maicii Domnului dinsatul Măcărauca, ținutul Iași, lăcuitorului Vasile Vișțu.

Pentru folosul și siguripsirea economiei bisericii au socotit înalt preasfințitul Arhipăstoriu cu cale.

1-iu. A să orândui pela toate bisăricile câte un staroste sau sameș, ales din cei mai cuvioși și temători de Dumnezău poporeni, care după epitropi, unde sânt, să fie îndatorat totdeauna împreună cu preotul bisearicii cel întâi a purta de grijă la toate ceale trebuincioase bisearicii, adecă să nu lipsască nimică din vasă, din veșminte, din cărți, să fie totdeauna prescurile și vinul gata pentru sfînta leturghie, să nu fie ferestrile sau ușile stricate, cu un cuvînt zicând să fie noo slugă credincioase din partea poporînilor în casa lui Dumnezeu.

2-lea. Acești sameși vor primi dela Dicasterie sau dela protopopul ținutului cîte trii condice la fiește care biserică: întîi pentru a să însămna întrînsa odoarăle, podoabile, veșmintile și toată averea bisearicii mișcătoare și nemișcătoare și această condică, după ce să va iscăli și să va întări cu pecetea Dicasterii, să să păzască pururea împreună cu alte odoară a bisearicii, și cînd să vor schimba sameșii, după această condică să priimească unul dela altul samă, cum și la vre-o cercetare această condică să fie temilie pentru că întrînsa să vor scrie și lucrurile cele ce să vor adaoge din an în an; în al doilea condică să va scrie venitul și în al triilea condică cheltuiala bisericiii; după aceste doao condici va fi îndatorit sameșul împreună cu preutul a da samă pe fiește care an la întâea zi Ghenarie protopopului de ținut și protopopul priimind toate sămile dela bisearicile cele încredințate lui, le va triimete la Dicasterie în luna lui Februarie.

3-lea. Și spre adăogirea venitului bisericilo hotărăști înnalt prea osfințiea sa ca de acum înainte vânzarea lumînărilor să fie a bisericii nemișcat și doao cutii, una a bisericii și alta a săracilor, iară alte cutii să lipsască. Drept aceea în fiește care biserică să fie doao lădiți, una pentru banii bisericii și alta pentru banii săracilor, amîndoao cu chiea sameșului și cu pecetea preotului, unde să vor păzi banii bisericești și banii săracilor, și din somma bisericii nici sameșul fără de preut, nici preutul fără de sameș și fără de epitropi nu vor pute face nici o cheltueală, însă și amîndoi mai mare cheltueală decît a cumpăra lumănări, undelemn, a plăti prescurile și vinul pentru sfânta leturghie și alte mărunțușuri măcar că și acestea toate sînt datori a le însămna în condica cheltuelilor iară de să va întâmpla vre o trebuință de acea cheltueală

va da voe, iară din banii săracilor nici o cheltueală să nu să facă, ci păzindu-i până la sfârșitul anului să aibă a-i trimete la protopop, iară protopopul la epitropiea pentru căutarea celor săraci din tagma duhovnicească cu obicinuita arătare.

4-lea. Va aveadatorie sameșul înpreună cu preutul, ca cerșitorii calici, atît cei cu cărți cât și cei fără de cărți să nu umble prin biserici supărînd norodul și înpiedicînd evlaviea și rugăciunile, ce să șadă numai la ușa bisericii pentru că acolo mai cu lesnire vor priimi milostenie deia ceice să vor îndura și fără de nici o supărare.

5-lea. Să aibă preuții și starostii purtare de grijă ca trupurile morților să să îngroape unul [trebuie *nu*] lîngă biserici, ci la însămnatile țintirimuri și gropile pentru morți să să sape nu mai puțin de cît un stânjin adâncime în pământ, căci fiind trupurile moarte în fața pământului din putrăzănia lor să strică văzduhul și pricinuești feluri de boale, care scurtează și viața oamenilor.

6-lea. Sprea să înplini toate aceste de mai sus ponturi, vor avea datorie blagocinii fiește care în partea sa a pune la cale și a înștiința pe protopopul ținutului, apoi protopopul priimind înștiințare dela toți blagocinii va trimete raport către Dicasterie cum că s'au pus în lucrare această bună orînduială și să aibă a cerceta blagocinii de să urmează întocma după așezare și care să vor afla neascultători și împrotivitori să-i arăte către protopop și nesupuindu-să nici protopopului, să aibă a-i trimete cu raport la Dicasterie.

Dată în Chișinău la anul 1827 Oct.

C. T.

(Arhivele Statului Chișinău)

---

† PROFESORUL GUSTAV WEIGAND.

1860—1930

Aflăm târziu despre despariția dintre cei vii a profesorului filolog dela Universitatea din Leipzig. A studiat cu pasiune limba noastră, pe care o vorbea cu ușurință. In seminarul său din Querstrasse am cunoscut pe primul basarabean, ajuns apoi ministru de finanțe în Republica moldovenească. In momentele de conversație liberă, care urmau ore or de curs, ne povestea profesorul multe din apucăturile lui Caragiale, care venea regulat dela Berlin, la faimoasele concerte ce se dădeau la Gewandhaus din Leipzig. Și după război a manifestat prietenie pentru cauza noastră. Duioasă amintire dela un Român, care l-a cunoscut. *B.*

TABLA DE MATERIE A Nr. 1/1932.

Pag.

1. **T. G. Bulat.** Farmaciştişi medici, la începutul veacului al XIX, în Ţările Române . . . . . 1—18
2. Clipe din istoria reînfiinţatei eparhii a Hotinului . . . . 19—30
3. **Ion Pelivan.** Scrisoarea mitropolitului Bănulescu-Bodoni către mitropolitul Veniamin Costachi 31
4. **T. G. Bulat.** Boerile-slujbe din Ţările Române la sfârşitul secolului al XVIII-lea şi începutul celui al XIX-lea . 32—46
5. **Victor Tufescu.** Inactualitatea hărţii noastre topografice 47—50
6. **Romulus Scriban.** O noaptea pe ruinele Hotinului . 51—55
7. **T. G. Bulat.** Acte basarabene . . . . . 56—69
8. **C. T.** Instrucţie din 1827 pentru staroste de biserică . 70—71